

บทที่ 2

ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา “ การขยายขอบเขตงานของผู้สื่อข่าวสตรีในวิชาชีพวารสารศาสตร์ ” ประกอบด้วย ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทฤษฎีเกี่ยวกับความแตกต่างทางเพศ

ความแตกต่างทางเพศ หมายถึง โครงสร้างภายในจิตใจของสตรีโดยภาพรวมที่แตกต่างจากเพศชาย ในด้านพื้นฐานของค่านิยมและความสนใจ วิธีของการตัดสินใจด้านคุณค่า การสร้างมูลเหตุจูงใจทางด้านการความสำเร็จ ลักษณะสร้างสรรค์ทางวรรณกรรม จินตนาการทางเพศ ความรู้สึกเกี่ยวกับเอกลักษณ์ และในกระบวนการทางด้านความสำนึกที่เกี่ยวกับตัวเอง สตรีจะมีภาพลักษณ์ และความเห็นในการสร้างความเป็นจริงทางสังคมที่แตกต่างจากเพศชาย

ความแตกต่างทางเพศ มักจะเน้นหน้าที่ที่มีลักษณะแตกต่าง โดยเฉพาะของสตรี ได้แก่ การมีบุตรและการเลี้ยงดูบุตร ความรับผิดชอบในฐานะแม่ ถือว่าเป็นการแบ่งงานอย่างกว้างๆที่เชื่อม โยงสตรีโดยทั่วไป เข้ากับหน้าที่ของภรรยา แม่ และผู้ทำงานบ้าน เข้ากับโลกส่วนตัวของบ้านและครอบครัว และเข้ากับเหตุการณ์และประสบการณ์ของชีวิต ที่แตกต่างจากหน้าที่ของเพศชาย แม้จะยอมรับกันว่าการแบ่งงานทางเพศ เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นทางสังคม แต่ก็มีส่วนที่มองว่าการแบ่งแยกอาณาเขตกันระหว่างเพศชายและสตรี อาจจะเป็นเรื่องของความไม่เสมอภาคทางเพศ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางเพศมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. เพศชายและสตรี ไม่เพียงแต่มีฐานะที่แตกต่างกันในสังคมเท่านั้น แต่ยังมีฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันด้วย โดยเฉพาะสตรีจะได้รับทรัพยากรทางวัตถุ สถานภาพทางสังคม อำนาจ และโอกาสที่จะสร้างความเป็นตัวของตัวเอง (self-actualization) น้อยกว่าเพศชาย อันมีผลต่อการดำรงสถานะทางสังคม ไม่ว่าจะป็นฐานะที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของชั้นสังคม เชื้อชาติ อาชีพ ชาติพันธุ์ ศาสนา การศึกษา สัญชาติ

2.ความไม่เสมอภาคเป็นผลมาจากองค์กรของสังคม ไม่ใช่เกิดจากความแตกต่างที่ทางร่างกาย และบุคลิกภาพ ระหว่างสตรีกับเพศชาย

3.ถึงแม้ว่าปัจเจกบุคคล จะมีความแตกต่างกันในด้านศักยภาพ และลักษณะสำคัญต่างๆก็ไม่มีแบบแผนความแตกต่างทางธรรมชาติที่สำคัญใดๆ ที่จะก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างเพศ ในการกล่าวว่ามี ความไม่เสมอภาคทางเพศ จึงเท่ากับเป็นการอ้างว่า สตรีมีอำนาจน้อยกว่าเพศชาย ในการตระหนักถึงความเป็นตัวตนของตัวเอง

4.ทฤษฎีความไม่เสมอภาคทางเพศทุกทฤษฎี ต่างถือว่าสตรีและเพศชายจะมีการตอบโต้ได้ง่าย และเป็นธรรมชาติต่อ โครงสร้างทางสังคมและสถานการณ์ต่างๆที่มีลักษณะเท่าเทียมกัน ความแตกต่างทางเพศไม่ว่าจะมีสาเหตุมาจากอะไรก็ตามมีลักษณะที่ยั่งยืน ฝังลึกลงไป ในบุคลิกภาพ และจะเปลี่ยนแปลงกลับคืนได้เพียงบางส่วนเท่านั้น

ข้ออธิบายของทฤษฎีความไม่เสมอภาคทางเพศ แตกต่างกันในการตีความพื้นฐาน ดังกล่าว ความแตกต่างสำคัญของทฤษฎีเสรีภาพของสตรีในสมัยปัจจุบัน ที่ให้ความสนใจและพยายามอธิบายความไม่เสมอภาคทางเพศ ที่จะกล่าวต่อไป 2 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีสตรีทางด้านเสรีภาพ (Liberal feminism) และทฤษฎีสตรีตามแนวของมาร์กซ์ (Marxian feminism)

ทฤษฎีสตรีทางด้านเสรีภาพ(Liberal feminism) อธิบายความไม่เสมอภาคทางเพศว่าเริ่มต้นจากการที่ทฤษฎีความแตกต่างทางเพศ ไม่ให้ความสนใจ การกำหนดการแบ่งงานตามเพศ การมีอยู่ของการแบ่งแยกอาณาบริเวณที่ถือว่าเป็นสาธารณะ และเป็นส่วนตัวของกิจกรรมทางสังคม โดยถือว่าพื้นที่สาธารณะเป็นอาณาบริเวณของเพศชาย พื้นที่ที่เป็นส่วนตัว เป็นอาณาบริเวณของสตรี และการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมอย่างเป็นระบบของเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้เข้าไปสู่บทบาทของผู้ใหญ่ และอาณาบริเวณที่ถูกต้องเหมาะสมกับเพศของตน

ทฤษฎีสตรีตามแนวของมาร์กซ์ (Marxian feminism) ทฤษฎีนี้ได้นำเอาการวิเคราะห์ชั้นตามแนวทางของมาร์กซ์ และเองเกิลส์ ที่ว่า การมีฐานะด้อยกว่าของสตรี ไม่ได้เป็นผลมาจากความแตกต่างด้านร่างกายของสตรี ที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ แต่เป็นผลมาจากการจัดการทางสังคม ที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ และในสังคมจะประกอบไปด้วย

ผู้ด้อยกว่า และผู้ที่เหนือกว่า โดยเพศชายจะเป็นผู้ที่มีฐานะเหนือกว่า ส่วนผู้ที่มีฐานะด้อยกว่าคือ สตรี

เจตคติเกี่ยวกับเพศนิยม (Sexism)

แนวคิดเจตคติเกี่ยวกับเพศนิยม เชื่อว่า เพศบางเพศมีความเหนือกว่า หรือด้อยกว่าอีกเพศหนึ่ง และได้ใช้เพศเป็นเกณฑ์พื้นฐานในการตัดสินใจวินิจฉัยทุกสิ่งทุกอย่าง

Broverman (1974, pp. 61 – 64) ให้นิยามบทบาททางเพศว่า เป็นลักษณะพฤติกรรมของเพศชายและสตรี โดยพบว่า ลักษณะต่างๆไปของเพศชาย จะมีความก้าวร้าว รักความเป็นอิสระ ไม่เอาแต่อารมณ์ มีความกระตือรือร้น ชอบการแข่งขัน มีเหตุมีผล มีทักษะในทางธุรกิจ มีความตรงไปตรงมา ไม่รู้สึกเจ็บปวดง่าย รักความก้าวหน้า ตัดสินใจได้เด็ดขาด ไม่ชอบร้องไห้ ความเป็นผู้นำ เชื่อมั่นในตนเอง มีความทะเยอทะยานมักใหญ่ใฝ่สูง สามารถแยกแยะอารมณ์ออกจากความคิด ไม่ชอบการฟุ้งฟิง มีความคิดว่า เพศชายอยู่เหนือสตรีเสมอ ไม่ค่อยชอบการพูดคุย มีลักษณะขวนผ่าซาก เป็นคนกระด้าง ไม่ค่อยรับรู้ถึงความรู้สึกของผู้อื่น ไม่ค่อยเคร่งศาสนา

ส่วนลักษณะพฤติกรรมของสตรีจะมีลักษณะ ไม่ก้าวร้าว เอาแต่อารมณ์ ไม่ปิดบังอารมณ์ของตนเอง ถูกครอบงำได้ง่าย เป็นพวกชอบยอมตาม ชอบตื่นเต็นในวิกฤตการณ์ มีความเฉื่อยชา ไม่ค่อยชอบการแข่งขัน ไม่มีเหตุผล ไม่มีทักษะในทางธุรกิจ ชอบการต่อเสียด รู้สึกเจ็บปวดได้ง่าย ชอบร้องไห้ ไม่ค่อยแสดงความเป็นผู้นำ ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่ค่อยแยกแยะอารมณ์ออกจากความคิด ชอบคิดว่าสตรีเหนือกว่าเพศชาย ไม่ชอบพูดคำหยาบ ชอบการพูดคุย รู้จักกาลเทศะ มีความสุภาพอ่อนโยน รับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น มีนิสัยเรียบร้อย ต้องการความปลอดภัย เป็นคนอ่อนไหวง่าย

เมื่อเปรียบเทียบทั้งสองเพศ พบว่า ในด้านความคิด เพศชายคิดได้รอบคอบในบางเรื่องดีกว่าสตรี โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารงานทั่วไป รวมไปถึงงานด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมอีกด้วย เพราะเพศชายมักไม่รวมอารมณ์เข้าไปในความคิดนั้นด้วย ชอบคิดเรื่องใหญ่ๆ มากกว่าสตรี ส่วนสตรีคิดได้ละเอียดถี่ถ้วน และรอบคอบดีกว่าเพศชาย เช่นในเรื่องการบ้านการเรือน และการเงิน แต่ชอบคิดเรื่องหุยมหิม และคิดเล็กคิดน้อยมากกว่าเพศชาย

นอกจากนี้ในด้านการตัดสินใจ เพศชายกล้าตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสีย ตัดสินใจ ได้รวดเร็วกว่าสตรี และกลัวความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นน้อยกว่าสตรี เพศชายจึงเหมาะสมที่จะเป็น ผู้บริหาร หรือผู้นำของสังคม ส่วนสตรีตัดสินใจได้ช้ากว่าเพศชาย และต้องการข้อมูลประกอบการตัดสินใจมากกว่า เนื่องจาก เป็นเพศที่อ่อนแอกว่าเพศชาย บางครั้งจึงมีความลังเล และหวาดวิตกในการตัดสินใจอย่างเห็นได้ชัด

จากลักษณะพฤติกรรมดังกล่าวของทั้งสองเพศ จึงทำให้เกิดความแตกต่างระหว่าง บทบาทของแต่ละเพศ สำหรับบทบาททางเพศในเกือบทุกสังคม จะพบว่ามีการแบ่งแยกกำหนด บทบาทสถานภาพความเป็นชาย และสตรีอย่างชัดเจนว่า เพศชายคือผู้นำ ผู้กล้าหาญ ในขณะที่สตรี คือผู้ที่อยู่เบื้องหลัง และคอยสนับสนุน

Kagan (อ้างใน ปราณี เดชวิทยาพร , 2533) กล่าวว่า ความแตกต่าง ระหว่างเพศของเพศชาย และสตรี เป็นสิ่งที่แสดงอยู่ในปรากฏการณ์ 3 ประการ คือ

1. แสดงอยู่ในลักษณะกายภาพที่ติดอยู่กับตัวบุคคล ซึ่งเมื่อบุคคลได้เป็นเจ้าของ ลักษณะแห่งเพศนี้แล้ว จะเปลี่ยนแปลงแก้ไข ลักษณะดังกล่าวได้ยาก เช่น ลักษณะของเพศชาย ที่มีลักษณะออกไปทางลำสันแข็งแรง ส่วนสตรีมีลักษณะที่บอบบางออร์ชร

2. แสดงอยู่ในพฤติกรรมภายนอกที่เห็นได้ชัดเจน เช่น เพศชายสามารถ แสดงการกระทำที่ใช้ความรุนแรง และรุกราน ในขณะที่มาตรฐานทางสังคม ไม่นิยมให้สตรี แสดงความก้าวร้าว แต่มุ่งหวังให้สตรีต้องพึ่งพาผู้อื่น เก็บความรู้สึกและยอมตาม

3. แสดงอยู่ภายในใจ เช่นแรงจูงใจ ความเชื่อ ความต้องการ เช่น เชื่อว่าสตรี เป็นเพศของผู้ให้ความรัก ความอ่อนโยน และเชื่อว่าเพศชายเป็นผู้ให้ความปลอดภัย ความมั่นคง เป็นผู้ไม่อ่อนไหว และทนต่อความกดดัน

ซีโมน เดอ โบวัวร์ (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ , 2532 : 40) เคยกล่าวประโยค อันลือลั่นเอาไว้ในหนังสือ “ เพศที่สอง ” (The second sex) ว่า คนเรานั้นไม่ได้เกิดมาเป็นสตรี หากแต่ได้กลายมาเป็นสตรีในภายหลัง ประโยคนี้มีความหมายว่า “ การเป็นสตรี ” นั้นมิได้ติดตัว มาตามธรรมชาติ ตั้งแต่เกิด แต่ได้ “ ถูกทำให้เป็นไป ” จากสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละสังคม.

มีสถาบันต่างๆที่ช่วยกันปรุงแต่งความเป็นสตรีให้เป็นอย่างที่เห็นอยู่ นับตั้งแต่สถาบันครอบครัวแบบถือพ่อเป็นใหญ่ สถาบันเศรษฐกิจแบบถือกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลเป็นหลัก สถาบันการเมืองแบบประชาธิปไตย สถาบันศาสนา แบบถือเพศชายเป็นผู้เหนือกว่า เป็นต้น และแน่นอนว่าสถาบันสื่อมวลชน ซึ่งเป็นสถาบันสังคมที่ทรงอิทธิพลไม่น้อยกว่าสถาบันดั้งเดิมอื่นๆ และดูเหมือนจะเพิ่มความสำคัญยิ่งขึ้นทุกทีตามกาลเวลาที่ผ่านไป จะต้องมียุทธศาสตร์ในการทำให้คนกลุ่มหนึ่งต้อง “กลายเป็นสตรีไป” อย่างแน่นอน

ในปริมณฑลของสื่อสารมวลชน ก็มีได้เป็นข้อยกเว้น เช่นเดียวกับวงการอื่นๆ ในสภาพความเป็นจริง สตรีได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับวงการสื่อสารมวลชนมาขึ้นทุกที ทั้งที่ในยุคเริ่มแรกนั้น ดูเหมือนว่าปริมณฑลนี้จะเป็นของเพศชายมากกว่า เช่นประวัติศาสตร์ของการผลิตหนังสือพิมพ์ ที่ก่อตั้งขึ้นตามร้านตัดผมผู้ชาย ร้านกาแฟ ซึ่งหมายความว่าทั้งผู้รับสารและผู้ส่งสาร จะต้องเป็นเพศชายอย่างแน่นอน ด้วยเหตุนี้ภาพพจน์ของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันนี้จึงยังคงลักษณะความเป็นเพศชายอยู่ รวมถึงสื่อที่เกิดตามมาทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หรือแม้แต่เนตยสาร ในเมืองไทย ก็มีคณะผู้ริเริ่มจัดทำเป็นเพศชายแทบทั้งสิ้น

กาญจนา แก้วเทพ (2532 : 44-45) แม้ในปัจจุบัน สตรีจะได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับสื่อมวลชนในหลายลักษณะ โดยเฉพาะในฐานะผู้ส่งสาร หรือผู้ผลิตสาร แต่ก็ยังมีปัจจัยด้านกาลเทศะที่ยังคงเป็นตัวกำหนดแนวทางวิชาชีพของสตรีอยู่ ดังนั้นสภาพความไม่มั่นใจในความสามารถของผู้สื่อข่าวสตรี จากบรรดาแหล่งข่าวและผู้บริหารข่าวจึงยังคงมีอยู่ ความไม่ทัดเทียมนี้สะท้อนออกมาอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น การเลื่อนตำแหน่งระดับบริหารให้กับผู้สื่อข่าวชายมากกว่าผู้สื่อข่าวสตรีแม้ว่าผู้สื่อข่าวสตรีจะมีความสามารถเพียงใดก็ตาม ปัญหานี้ยังคงดำรงอยู่ได้ด้วยการค้ำจุนของอุดมการณ์ “ เพศนิยม ” (Sexism) ซึ่งเป็นอุดมการณ์ที่เหยียดหยามศักดิ์ศรีและความสามารถของสตรี โดยใช้ข้ออ้างทางธรรมชาติมาเป็นเกณฑ์

กาญจนา แก้วเทพ (2535) ยังได้กล่าวว่า อุดมการณ์เพศนิยมนี้สร้างทัศนคติต่างๆ ต่อเรื่องความสามารถของสตรีขึ้นมา เช่น โดยธรรมชาติแล้ว สตรีไม่มีความสามารถที่จะทำงานด้านสร้างสรรค์ และบริหารจัดการได้ สตรีมีความสามารถในการทำงานที่ซ้ำซากจำเจ เช่นงานบ้าน เท่านั้น สตรีจำนวนมากจึงถูกปิดกั้นโอกาสในการทำงานที่สร้างสรรค์และถูกกำหนดกรอบของความเป็นสตรีเอาไว้ในขอบเขตที่จำกัด

กาญจนา แก้วเทพ (2532 : 51-52) กล่าวว่า แม้ว่าสังคมสมัยใหม่จะเรียกร้อง และผลักดันให้สตรีออกมาทำงานนอกบ้าน แต่สังคมปัจจุบัน ไม่เคยแก้ไขทัศนคติพื้นฐาน บางประการที่มีต่อสตรีเลย เช่น ทัศนคติเรื่องความซื่อสัตย์ในสังคมโบราณ สตรีไม่สามารถ จะออกมาทำงานนอกบ้านได้ เนื่องจากความไม่ไว้วางใจของสามี ฉะนั้นจึงเกิดทัศนคติที่ว่า “ สตรีที่ไม่ได้ทำงานเท่านั้น จึงจะสามารถเป็นสตรีที่ดีได้ ” ทัศนคตินี้ได้สืบทอดมาถึงปัจจุบัน และ มีส่วนในการปิดกั้นโอกาสของสตรีที่จะได้ออกมาสู่โลกกว้าง และรู้จักชีวิตสังคมภายนอก บ้านบ้าง แต่ภายใต้สภาพเศรษฐกิจอันบีบรัดของสังคม ได้ผลักดันให้แรงงานสตรีส่วนหนึ่ง ต้องหารายได้เพิ่มเติมให้แก่ครอบครัว แต่เนื่องจากทัศนคติที่ดูแคลนสตรีที่ออกมาทำงาน นอกบ้านยังคงค้างอยู่ในสังคมไทย สตรีที่ออกมาทำงานนอกบ้าน จึงตกอยู่ในสภาพ ที่อึดอัดมากยิ่งขึ้น

เครปส์ และโรเซ็น และเจอร์ดี (อ้างใน นันญา พันธุ์เจริญ , 2537 : 14) กล่าวว่า แต่ไหนแต่ไรมานั้น อาชีพของสตรี มักถูกจำกัดอยู่ในแวดวงอาชีพเสมียน พยาบาล ครู เลขาณูการ โดยทั่วไปมักพบว่า งานของเพศชายมักมีสถานภาพ และเกียรติภูมิในสังคมสูงกว่า งานของสตรี

จากมุมมองดังกล่าว จะเห็นได้ว่าการนำเอาเจตคติเกี่ยวกับเพศนิยม มาเป็นเกณฑ์ ในการจัดแบ่งงาน

ในวิชาชีพผู้สื่อข่าวก็เช่นกัน แรกเริ่ม วิชาชีพนี้ถือกำเนิดขึ้นมาในวงการของ เพศชาย แต่ในระยะหลังมีสตรีเข้ามาประกอบวิชาชีพนี้มากขึ้น ทั้งหนังสือพิมพ์ วิทยุ กระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งมีแนวโน้มว่าวิชาชีพนี้เริ่มเปิดโอกาสให้สตรีมีความเท่าเทียมกับ เพศชายมากขึ้น แม้จะมีผู้สื่อข่าวสตรีก้าวขึ้นสู่ระดับบรรณาธิการข่าวสังคม ข่าวสตรี หรือเป็น เจ้าของนิตยสาร แต่หากพิจารณาจากภาพรวมของสตรีในวิชาชีพผู้สื่อข่าว กลับปรากฏว่า โอกาสที่ สตรีจะได้รับการปฏิบัติที่ทัดเทียมกับเพศชายนั้นมีน้อย ดังนั้นผู้สื่อข่าวสตรียังต้องประสบกับปัญหา ของการเลือกปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพต่อไปอีก

สตรีในฐานะเป็นผู้มาทีหลัง (Late comer) ในวิชาชีพผู้สื่อข่าว จึงถูกกีดกัน ทางเพศ คือ มีลักษณะของการเลือกปฏิบัติโดยใช้เพศเป็นเกณฑ์ในการจัดวางตำแหน่งงาน ในกรณี ที่เป็นการรายงานข่าวการเมือง ข่าวทหาร ส่วนใหญ่จะมอบหมายให้กับนักข่าวชาย ในขณะที่

ผู้สื่อข่าวสตรีจะได้รับผิชอบข่าวสังคม ข่าวสตรี และเด็ก ซึ่งจากการสำรวจ พบว่าเป็นข่าวที่มีคุณค่าค้อยกว่า นั้นหมายถึง โอกาสของการก้าวหน้าในการประกอบวิชาชีพของผู้สื่อข่าวสตรีมีน้อย (สื่อมวลชนปริทัศน์, 2529 : 19) เพราะผู้รับผิชอบข่าวหน้าหนึ่งหรือข่าวการเมืองนั้น จะมีโอกาสได้รับการเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นถึงระดับหัวหน้าข่าว หรือบรรณาธิการข่าว ได้มากกว่า

การนำเอาเจตคติแบบเพศนิยม ที่ถือว่าเพศบางเพศมีความเหนือกว่า หรือค้อยกว่า มาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ และประเมินผลการทำงาน ด้วยความเชื่อที่ว่า สตรีเป็นเพศอ่อนแอขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบกับค่านิยมที่ยังยึดถือกันว่าสตรี จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของความงามที่ฟุ้งเฟ้อ จึงทำให้มองข้ามคุณสมบัติสำคัญอื่นๆของสตรีไป เช่น ความละเอียดรอบคอบ ความขยันขันแข็ง ลักษณะความเชื่อเช่นนี้ ถือเป็นสิ่งที่ขัดขวางความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ของผู้สื่อข่าวสตรี

แอนน์ เชิบบ่า (อังใน นันญา พันธุ์เจริญ , 2537 : 15) กล่าวว่า “ แม้ว่าทุกวันนี้ นักข่าวหญิง จะได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมชายในสายอาชีพเดียวกันก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติ พวกเธอยังคงต้องเผชิญกับอุปสรรคเดียวกับนักข่าวหญิง รุ่นคุณน้าคุณป้าที่เคยประสบเมื่อ 50 ปีที่แล้ว.....

.....ทั้งๆที่ดูเหมือนจะเป็นที่ตกลงกันโดยทั่วไปว่า ต่อไปนี้จะไม่มีส่วนใดของงานข่าวที่ผู้หญิง ไม่สามารถเข้าไปยุ่งเกี่ยวได้ แต่ในสภาพความเป็นจริงก็ยังมีส่วนอยู่บ้าง โดยเฉพาะงานในระดับสูง ”

เคร เอคี่ (อังใน นันญา พันธุ์เจริญ , 2537 : 15) ให้ความเห็นว่า ทศนคติการแบ่งแยกเพศยังคงมีอยู่ในช่วงทำงานข่าวตลอดระยะเวลา 15 ปี ที่ผ่านมาพบว่า นักข่าวชายส่วนมากยังคงมีความคิดที่ว่า ผู้สื่อข่าวสตรี ใช้วิธีเล่นหูเล่นตา เปิดขาอ่อนเพื่อให้ได้ข่าวมา

พี เอ็ม ซิมอนด์ (อังใน นันญา พันธุ์เจริญ , 2537 : 15) ให้ความเห็นว่า สตรีรู้สึกว่าคุณเองอยู่ภายใต้การนำของเพศชาย ถูกกดดันเรื่องค่าจ้าง การเลื่อนขั้นและความรับผิดชอบ โอกาสการศึกษาก็ไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย กิจกรรมของสตรีถูกจำกัด ในฐานะเป็นพลเมืองชั้นสอง และถูกรีดรอนสิทธิในการประกอบอาชีพ

โดยสรุป เจตคติเกี่ยวกับเพศนิยม เป็นความคิดที่ส่งผลมาจากความแตกต่างระหว่างเพศ อันเป็นองค์ประกอบทำให้วัฒนธรรมในสังคม แบ่งแยกความเป็นเพศชาย และสตรีออกจากกันทั้งในการปฏิบัติตน และบทบาทหน้าที่ในสังคม เมื่อเชื่อมโยงมาถึงบทบาทหน้าที่ในการทำงาน ยังมีการแบ่งแยกงานบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างเพศ ซึ่งความคิดนี้มีผลต่อการจัดวางโอกาสก้าวหน้า ในการประกอบวิชาชีพของผู้สื่อข่าวสตรี

บทบาททางเพศ

ธรรมชาติได้สร้างสรรค์มนุษย์ให้เป็นเพศชาย และสตรี ซึ่งเห็นได้จากความแตกต่างทางร่างกาย แต่เมื่อมนุษย์ได้เติบโตขึ้น การอบรมเลี้ยงดูจากพ่อแม่ และบุคคลอื่นๆ ในครอบครัว ได้ร่วมกันหล่อหลอม วางรูปแบบของบทบาททางเพศ ที่แตกต่างให้แก่เด็กชาย และเด็กหญิง เด็กชายจะได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดความรู้สึกที่เหนือกว่าสตรี ขณะที่เด็กหญิงถูกมอบหมายบทบาทที่ด้อยกว่า เมื่อเข้าเรียน เด็กชายและเด็กหญิง ก็จะได้รับการศึกษาที่แตกต่างกันอีก โดยมีการกำหนดวิชาเรียนที่สังคมเห็นว่าเหมาะสมกับเพศ อาทิ ให้เด็กชายเลือกเรียนช่างยนต์ ช่างกลึง ช่างไฟฟ้า เด็กหญิงเรียนทำอาหาร เย็บปักถักร้อย เป็นต้น การประกอบอาชีพและวิถีทางในการดำเนินชีวิตก็มีการเลือกปฏิบัติ และได้รับบทบาทที่แตกต่างกัน จนกลายเป็นความเคยชิน

ดังนั้นบทบาททางเพศ ที่เคยคิดกันว่าสตรีควรทำอะไร อย่างไร และเพศชายควรทำอะไร อย่างไรนั้น จึงเป็นสิ่งที่ปฏิบัติกันมาตามความเคยชิน จนเกิดเป็นความยึดมั่นเอาเองว่า บทบาทชนิดนั้นๆ เป็นของเพศใดเพศหนึ่ง (Stereotypes) หากผู้ใดไม่ทำตามถือเป็นเรื่องผิดปกตินั้นไม่เป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว ถ้าสตรีได้รับการฝึกฝนอบรม ปฏิบัติจริง ก็จะสามารถปฏิบัติงานในบทบาทอื่นๆ ได้ ดังนั้นบทบาทในการทำงานจึงมิใช่สิ่งที่ติดตัวไปตามเพศ แต่จะเปลี่ยนแปลงได้ตามวัฒนธรรม สถานที่ และกาลเวลา

ความสำคัญของบทบาททางเพศ (Gender)

Coleman (อ้างใน ศศิพร สิทธิพันธ์ , 2539 : 13) เสนอว่า บทบาททางเพศคือชุดแห่งมาตรฐานพฤติกรรม หรือคำอธิบายในวัฒนธรรมว่า พฤติกรรมอย่างไรที่จะเหมาะสมกับเพศชาย และสตรี ภายในบริบทของสังคม

คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ (2535 : 25 – 30) ได้เสนอ
ในนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว พ.ศ.2535-2554 เกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย ดังนี้

1.ความแตกต่างของบทบาทหญิงชาย เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้าง กำหนด สั่งสอน
ปลูกฝัง ให้แก่มนุษย์ด้วยกัน สามารถที่จะแก้ไข ปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับความสามารถ
ของแต่ละบุคคล และสังคมแต่ละยุคสมัยได้ โดยเริ่มจากการปรับบทบาทเฉพาะตัว ทั้งพฤติกรรม
และเจตคติ บทบาทภายในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูไปสู่การปรับบทบาทต่างๆ อันจะส่งผลดี
ต่อสังคม โดยส่วนรวมในที่สุด

2.บทบาทชายหญิงเป็นสิ่งที่ปรับเปลี่ยนได้ ความยึดมั่นต่อลักษณะและบทบาท
หญิงชายของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเฉพาะ จะทำให้บุคคลประพฤติดื้อตนเองหรือเพศตรงข้ามในชีวิต
ครอบครัว ในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างลำเอียง หากความลำเอียงนั้นมีมาก
จนเสียสมดุล ก็จะปิดกั้นการนำเอาศักยภาพในตัวมนุษย์ ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

3.ในขณะที่โลกเปลี่ยนแปลงไปทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคม สังคมยุคใหม่ในยุค
โลกาภิวัตน์ ต้องการนำคุณค่าของความเป็นมนุษย์ออกมาใช้อย่างเต็มศักยภาพและเกิดประโยชน์
อย่างเต็มที่ โดยปราศจากข้อจำกัดอื่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ข้อจำกัดเกี่ยวกับบทบาทหญิงชาย ซึ่ง
สังคมเป็นผู้กำหนด ความเข้าใจและรู้ซึ่งถึงบทบาททางเพศทั้งหญิงและชาย จะทำให้นักวางแผน
พัฒนา กำหนดยุทธวิธีปรับเปลี่ยนบทบาทหญิงชายให้เหมาะสมกับสังคมยุคใหม่ที่กำลังพัฒนา
อย่างไม่หยุดยั้งได้

4.ศักยภาพของมนุษย์ จะอำนวยให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้ก็ต่อเมื่อหญิง และชาย
เข้าใจในบทบาทหญิงชาย และมีการปฏิบัติต่อกันอย่างเสมอภาค มีการพัฒนาไปพร้อมๆกัน และมี
ส่วนร่วมในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน เนื่องจากจำนวนพลเมืองระหว่างหญิงและชาย มีใกล้เคียงกัน
ดังนั้นหากมิได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์แล้ว คุณลักษณะเด่นและศักยภาพของมนุษย์อีกครั้งหนึ่ง
ก็นับว่าเป็นการสูญเปล่าไป

บทบาทหญิงชาย สามารถจำแนกได้เป็น 2 แบบ คือ

1. บทบาทหญิงชายที่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม (Practical Gender Needs) หากสังคมใดได้ถ่ายทอด ปลูกฝัง และหล่อหลอมโดยกระบวนการทางสังคม ให้คนรุ่นต่อๆมาของสังคมนั้นๆเป็นเช่นนั้น ชายจะต้องมีบทบาทอะไร หญิงต้องมีบทบาทอะไร ทั้งนี้กระบวนการสร้างบทบาทและความคาดหวังที่จะเกิดกับหญิงชาย ล้วนเป็นไปอย่างต่อเนื่องค่อยเป็นค่อยไป จนกลายเป็นความเคยชิน ซึ่งจะดูเป็นเรื่องง่าย สะดวก เพราะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สังคมต้องการโดยที่ทุกคนไม่รู้ตัว บทบาทหญิงชายที่ถูกสร้างขึ้นในกรณีนี้เป็นบทบาทที่เป็นไปตามความคาดหวังของสังคม ไม่ได้ทวนกระแสสังคม

2. บทบาทหญิงชายที่ต้องการให้เปลี่ยนแปลงไปตามยุทธศาสตร์ (Strategic Gender Need –SGN) เป็นบทบาทชายหญิงที่กำหนดในแผนพัฒนาของประเทศหรือหน่วยงานที่มุ่งปรับเปลี่ยนบทบาทหญิงชายให้สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในอดีต

บทบาทดังกล่าวเป็นเรื่องของยุทธวิธีในการกำหนดนโยบายวางแผนสำหรับประเทศไทยได้กำหนดบทบาทของสตรี ที่ต้องการจะให้เปลี่ยนแปลง ภายใน พ.ศ.2554 ในนโยบายและแผนงานหลักสตรีระยะยาว พ.ศ.2535-2554 โดยกำหนดลักษณะสตรีที่พึงประสงค์อันเป็นความต้องการพื้นฐานต่ำที่สุดที่ต้องการจะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนี้

คุณลักษณะส่วนตัวของสตรี จะต้องมียุทธวิธี จิตใจที่สมบูรณ์ รู้จักป้องกันและรักษาสุขภาพของตน มีพื้นฐานด้านสติปัญญา คุณธรรม และทักษะเบื้องต้นในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีงานทำที่เหมาะสมและเป็นประโยชน์ มีความกระตือรือร้นที่จะใช้สิทธิและโอกาสแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาพัฒนาศักยภาพของตนเองให้เต็มที่ รวมทั้งความเป็นอยู่และค่านิยมของครอบครัว

ด้านการมีส่วนร่วมในสังคม สตรีจะต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยม และบทบาท โดยเฉพาะบทบาทและค่านิยมที่เกี่ยวกับตัวสตรีเอง ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน และมีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจในปัญหา และกิจกรรมของชุมชนเคียงบ่าเคียงไหล่กับเพศชาย นอกจากนี้ สตรีจะต้องมีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจตามหลักความสามารถ ทั้งการได้รับคัดเลือกเข้าทำงาน การรับค่าตอบแทน และโอกาสก้าวหน้าเช่นเดียวกับชาย รวมทั้งได้รับการคุ้มครอง

มิให้มีการละเมิดสิทธิสตรีตามกฎหมาย ตลอดจนจะต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาวิกฤตของสังคม และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาตามความสามารถ และตามความถนัด

ขณะที่ทฤษฎีบทบาท (Role Theory) ได้อธิบายถึงพฤติกรรมทางสังคมที่บุคคลแสดงต่อกันว่าเป็นการแสดงบทบาทตามที่กำหนด ตามสถานภาพและบรรทัดฐาน ซึ่งมีหลายระดับ ตั้งแต่การบังคับให้ต้องกระทำ หรือห้ามกระทำ จนถึงการคาดหวังว่าควรกระทำ หรือไม่ควรกระทำ ซึ่งอาจเกิดความตึงเครียดได้ เช่น การที่สังคมกำหนดบทบาทงานข่าวของสตรี และเพศชายให้แตกต่างกัน โดยเฉพาะงานในอาชีพผู้สื่อข่าว สังคมคาดหวังว่าเพศชายจะต้องรับผิดชอบงานข่าวอาชญากรรม ข่าวการเมือง ข่าวกีฬา ข่าวทหาร และคาดหวังว่าผู้หญิงจะต้องรับผิดชอบงานข่าวสตรี ข่าวสังคม ข่าวเยาวชน ข่าวการศึกษา

ปัจจัยอีกข้อหนึ่งที่มีส่วนกำหนดบทบาทของบุคคล หรือการรับรู้ของบุคคล ซึ่งแต่ละคนอาจมีการรับรู้หรือมีความเข้าใจในบทบาทของสถานภาพหนึ่งๆแตกต่างกัน ดังนั้น บทบาทที่บุคคลแสดงออกจริง จึงเป็นผลรวมของบทบาทตามความคาดหวังของสังคม กับบทบาทตามการรับรู้ของบุคคล

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2530 : 15) อธิบายว่า โดยทั่วไปพิจารณาความหมายได้สองนัย คือด้านโครงสร้างสังคม หมายถึงตำแหน่งทางสังคม ที่แสดงคุณสมบัติ หรือกิจกรรมของบุคคลที่ครองตำแหน่งนั้น และอีกนัยหนึ่ง พิจารณาในด้านการแสดงบทบาทหรือการปะทะสังสรรค์ทางสังคม บทบาทจึงหมายถึงผลสืบเนื่องที่มีแบบแผนของการกระทำที่เกิดจากการเรียนรู้ของบุคคลที่มีอยู่ในสถานการณ์นั้น

บทบาทของบุคคลจึงแตกต่างกันไปตามลักษณะ สถานภาพ อุปนิสัย ความคิด ความรู้ ความสามารถ มุมเหตุจูงใจ การอบรม และความพอใจ

จะเห็นว่าบทบาทที่ปฏิบัติจริงนั้น ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นได้กระทำตามตำแหน่งที่เขาครอบครองอยู่ การกระทำหรือพฤติกรรมนั้น แม้จะอยู่กลุ่มเดียวกันก็อาจแตกต่างกันไป เพราะมีช่องว่างเป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล

ค่านิยมทางเพศและการแบ่งงานในองค์กรสื่อสารมวลชน

(Gender values and division of labour in media organisation)

ค่านิยมทางเพศในนักวิชาชีพสื่อสารมวลชน

(Gender values in media practitioner)

ในฐานะที่สตรีเป็นนักวิชาชีพ เป็นผู้ผลิตเนื้อหาสาระของสื่อมวลชน
ความสำคัญ จึงอยู่ที่ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ (gender relation)
ของนักวิชาชีพแต่ละคน

จากสภาพเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรมในสังคมไทย ที่มีการเปลี่ยนแปลง
อย่างรวดเร็วในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่ามีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น
ควบคู่ไปในวงวิชาชีพสื่อสารมวลชน ทั้งนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณ ดังจะเห็นได้จากงาน
วิจัยเรื่อง Access of Thai Women to Communication Education and Work in Journalism and
Communication (Siriyuvasak ,1993) ว่าในแต่ละปีมีนักศึกษาเข้าเรียน ด้านนิเทศศาสตร์
วารสารศาสตร์ และสื่อสารมวลชน จำนวน 12,750 คน ในจำนวนนี้ อัตราส่วนระหว่างนักศึกษา
สตรี ต่อนักศึกษาชายโดยเฉลี่ยเท่ากับ 2.6 : 1 ซึ่งหมายความว่า ในขณะที่มีนักศึกษาสตรี
ในคณะวิชานี้มากกว่านักศึกษาชายเกือบ 3 เท่า และสาขาวิชาที่มีอัตราส่วนของนักศึกษาสตรีมาก
ได้แก่ สาขาประชาสัมพันธ์และสาขาวาริชทยา ส่วนสาขาสื่อสารมวลชน และหนังสือพิมพ์
มีนักศึกษาสตรีในอัตราปานกลาง สำหรับสาขาภาพนิ่ง และภาพยนตร์ เป็นสาขาที่มีนักศึกษาสตรี
น้อยกว่านักศึกษาชาย แต่แม้ว่าจะมีนักศึกษาเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ กลับพบว่าผู้ที่เข้าสู่วิชาชีพ
เป็นสตรีเพียงร้อยละ 25 เท่านั้น

คุณภาพของนักสื่อสารมวลชนสตรีในด้านจิตสำนึกและค่านิยมทางเพศ

(gender consciousness and gender values)

นักสื่อสารมวลชน ต้องมีจิตสำนึก และค่านิยมทางเพศที่ชัดเจน เพื่อถ่ายทอด
ประสบการณ์ ค่านิยม และความรู้ ในรูปแบบที่ปราศจากอคติทางเพศ

อย่างไรก็ตาม กาญจนา แก้วเทพ (2534 : 10) ได้กล่าวว่า การมีนักวิชาชีพ

สตรีมากขึ้น ไม่ได้หมายความว่าระดับจิตสำนึกทางเพศขององค์กรสื่อสารมวลชนจะเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น เนื่องจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการคือ

1. สื่อมวลชนเป็นวงการของเพศชายแต่แรกเริ่ม เพศชายเป็นผู้ที่เข้ามาในวงการนี้ก่อน ได้สะสมความรู้และประสบการณ์ไว้มาก สตรีเป็นผู้เข้ามาทีหลัง จึงมีความเสียเปรียบในเชิงประวัติศาสตร์

นักวิชาชีพสตรีจึงมักจะอ่อนประสบการณ์ และจำต้องปฏิบัติตามธรรมเนียมหรือวัฒนธรรมการผลิตงานในแนวที่นักวิชาชีพเพศชายได้กำหนดเอาไว้แล้ว นักวิชาชีพสตรีที่เริ่มเข้าสู่วงการจำนวนมาก ตกอยู่ในสถานะที่ต้องรับเอาวิธีการถ่ายทอดภาพลักษณ์ เรื่องเพศชายและสตรี ที่แฝงไว้ด้วยอคติทางเพศ และการตอกย้ำความเหลื่อมล้ำต่างๆ ตามอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ต่อไป

2. ผู้ผลิตสตรีเองยังไม่ตระหนักถึงปัญหานี้อย่างเพียงพอ ค่านิยมที่ว่าสตรีควรจะเป็นแม่และเมียที่ดี ยังคงคิดตัวผู้ผลิตสตรีอยู่ ฉะนั้น จึงยังมีนักวิชาชีพสตรี ที่ขาดความซื่อสัตย์และความมั่นใจ ตลอดจนความรู้และประสบการณ์การเมืองและสังคมในวงกว้าง การขาดความตระหนักในเรื่องอคติทางเพศเช่นนี้ มีผลทำให้บับกัซตนะที่จะส่งเสริมให้เกิดความเสมอภาคทางเพศในผลงานที่นำเสนอออกไป

อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ (1993) กล่าวถึงประเด็นเรื่องการขาดความตระหนักในค่านิยมทางเพศ (lack of gender consciousness) นับว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมากจากการวิจัยพบว่าในหมู่นักวิชาชีพสตรี มีแนวความคิดแยกออกเป็น 2 ส่วน คือกลุ่มหนึ่งเห็นว่าไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างเพศชาย และสตรี ในองค์กรสื่อสารมวลชน ทุกอย่างขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคล เพศ ไม่มีส่วนในการกำหนดว่า ใครจะได้เป็นบรรณาธิการ หรือเป็นผู้บริหารองค์กร บนพื้นฐานความเชื่อมั่นเช่นนี้ ได้นำไปสู่การปฏิบัติตามแนวที่มีการกำหนดไว้แต่เดิม ในด้านการเสนอข่าว สารคดี ดนตรี และละคร ผู้ที่มีค่านิยมในแนวนี้นี้ จะไม่ตั้งคำถามเกี่ยวกับภาพความอคติทางเพศ ที่ถูกนำเสนอออกไปในสื่อประเภทต่างๆ

ผู้สื่อข่าวสตรีกลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่เห็นว่ามี การเลือกปฏิบัติ และตระหนักดีถึงความเหลื่อมล้ำทางเพศ ทั้งในองค์กรสื่อของตนและในผลงานที่นำเสนอ

บาลาคริสนัน (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2540) ได้กล่าวถึง การแบ่งงานกันทำในองค์กรสื่อสารมวลชน (Division of labour in media organisation) จากการวิจัยในหลายประเทศทั้งในทวีปเอเชีย แอฟริกา ละตินอเมริกา หรือในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรม เช่น อเมริกาเหนือ ยุโรป ข้อมูลส่วนใหญ่ยังยืนยันถึงการแบ่งงานกันทำในองค์กรสื่อสารมวลชนที่ยึดถือเอาความแตกต่างทางเพศเป็นเกณฑ์ในการกำหนด และแบ่งงาน จำนวนนักวิชาชีพสตรีที่อยู่ในระดับหัวหน้าสถานีวิทยุหรือโทรทัศน์ บรรณาธิการหนังสือพิมพ์ หรือนิตยสาร ตลอดจนผู้ประพันธ์ดนตรี หรือนักสร้างสรรค์งานโฆษณา ยังมีจำนวนน้อยมาก แม้ว่าในบางประเทศจะมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลง ในทางที่เปิดให้มีความเสมอภาคมากขึ้น เช่นในบังคลาเทศ ออสเตรเลีย และฟิลิปปินส์ แต่จำนวนนักวิชาชีพสตรีที่เพิ่มมากขึ้นในบางระดับ ก็ไม่ได้ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงเนื้อหาสาระ ของสื่อที่นำเสนอออกไป ในแง่นี้สิ่งที่องค์กรสื่อสารมวลชนต้องการแสดงให้เห็นปรากฏต่อสาธารณชน น่าจะอยู่ที่ประเด็นของการไม่เลือกปฏิบัติ ในการจ้างงานระหว่างสตรี และเพศชาย ในองค์กรของตนเป็นด้านหลัก

สำหรับประเทศไทย สภาพการจ้างงานในองค์กรสื่อสารมวลชนในปัจจุบัน มิได้มีการประกาศอย่างเปิดเผยถึงการเลือกปฏิบัติ แต่ก็ได้มีการเน้นนโยบายการส่งเสริมการจ้างงานอย่างเสมอภาคกันระหว่างสตรี และ เพศชาย เช่นกัน แม้ว่าสถิติจำนวนนักศึกษาสตรีในคณะวารสารศาสตร์จะสูงกว่านักศึกษาชายถึง 3 เท่า หรือเท่ากับ 3:1 ในจำนวนนี้เข้าสู่อาชีพเพียงบางส่วนเท่านั้น จะเห็นได้ว่าสัดส่วนของนักวิชาชีพสตรี ต่อนักวิชาชีพชาย เป็นไปในทางกลับกัน คือ สตรี : ชาย เท่ากับ 1 : 3

นอกจากนี้ ในงานวิจัยของอุบลรัตน์ ศิริวุธศักดิ์ (1993) ยังพบว่า การขยายตัวของอัตราส่วนนักศึกษาสตรีต่อนักศึกษาชาย และสาขาวิชาที่นักศึกษาสตรีเลือกเรียน มีความสอดคล้องกับค่านิยมการแบ่งงานกันทำโดยใช้เพศเป็นตัวกำหนด เช่น วิชาประชาสัมพันธ์ และวาทวิทยา ที่อาศัยความสามารถด้านมนุษยสัมพันธ์ จะได้รับความสนใจจากนักศึกษาสตรีมากกว่าสาขาที่ต้องใช้ความสามารถด้านการสร้างสรรค์ เช่นการกำกับภาพยนตร์ ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อเข้าไปอยู่ในองค์กรสื่อสารมวลชน นักวิชาชีพสตรีจะเข้าไปกระจุกตัวอยู่ในงานระดับกลางขององค์กร และอยู่ในฝ่ายงานวิชาชีพ งานบริการ เช่น ฝ่ายบัญชี ฝ่ายประสานงาน ส่วนงานในระดับผู้บริหารมีน้อยมาก

ประเภทของงานสัดส่วนของสตรี : ชาย

1.ผู้บริหารองค์กร	1 : 5.6
2.นักวิชาชีพสื่อสารมวลชน	1 : 2.2
3.ฝ่ายสนับสนุนองค์กรทั่วไป	1 : 1.8
4.ฝ่ายสนับสนุนด้านเทคนิค	1 : 8.0

(ข้อมูลจากงานวิจัยของอุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ เรื่อง Access of Thai Women to Communication Education and Work in Journalism and Communication ,1993 p. 51)

การไม่ประกาศนโยบายในด้านบุคลากร แต่แฝงการเลือกปฏิบัติไว้ในโครงสร้างขององค์กร ก่อให้เกิดความไม่ชัดเจนและสร้างความเสียเปรียบให้แก่สตรีดังที่กาญจนา แก้วเทพ (2534) นำเสนอไว้ในแผนหลักงานสตรีระยะยาว พ.ศ.2535-2550 ว่า นักสื่อสารมวลชนสตรีประสบปัญหาในการประกอบวิชาชีพหลายประการ ได้แก่

1.การเลือกปฏิบัติในการประกอบวิชาชีพ

องค์กรสื่อสารมวลชน มีการกำหนดงานบางตำแหน่งว่า ต้องเป็นเพศชายหรือเป็นสตรี โดยใช้วิธีการ ทั้งเปิดเผยและแฝงเร้น เช่นตำแหน่งช่างเทคนิค ช่างภาพ จะกำหนดให้เป็นเพศชาย และตำแหน่งผู้สื่อข่าวบางสาย เช่นสายทหาร สายเศรษฐกิจ ก็กำหนดว่าเป็นเพศชาย ส่วนงานด้านบัญชี การประสานงานในองค์กร มักกำหนดให้เป็นงานของสตรี

2.โอกาสและความเท่าเทียมกันในด้านวิชาชีพ

จากการที่การกำหนดตำแหน่งงานอาชีพ “ เพศ ” ในการแบ่งงาน จึงนำมาสู่โอกาสความก้าวหน้าในวิชาชีพที่ไม่เท่าเทียมกัน เมื่อนักวิชาชีพชายอยู่ในตำแหน่งที่สำคัญๆ ขององค์กร การเลื่อนขั้นและการปรับเงินเดือน ตลอดจนเรื่องโอกาสการฝึกอบรม จึงมักสูงกว่านักวิชาชีพสตรี

3. บทบาทที่ขัดแย้งกันระหว่างนักวิชาชีพกับบทบาทในครอบครัว

นักวิชาชีพสตรีต้องประสบกับปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างความก้าวหน้าในอาชีพกับการเป็นแม่บ้านที่ต้องรับผิดชอบงานภายในบ้าน ผู้ที่ให้ความสำคัญกับครอบครัวมากก็มักไม่มีโอกาสเลื่อนขั้นไปสู่ตำแหน่งบริหารมากนัก เพราะได้ตัดสินใจเลือกแล้วว่าครอบครัวต้องมาก่อน ส่วนผู้ที่มุ่งหน้าแสวงหาความก้าวหน้าในอาชีพ ก็มักต้องเสียดุลยภาพการขาดความเข้าใจในครอบครัว

4. เจตคติแบบเพศนิยมในวิชาชีพสื่อสารมวลชน

เจตคติแบบเพศนิยมที่เชื่อว่า สตรีขาดความคิดสร้างสรรค์ แต่เพศชายคือผู้สร้างอย่างแท้จริง ดังนั้นสตรีจึงอยู่ในฐานะผู้ตาม

การที่สตรีไม่ได้อยู่ในตำแหน่งบริหาร นอกจากมีสาเหตุมาจากการกีดกันทางเพศแล้ว ค่านิยมความเชื่อที่ว่าสตรีใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการทำงาน ตัดสินใจไม่เด็ดขาด และทำงานอย่างไม่มีระบบ เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สตรีไม่ได้รับการเลื่อนขั้นสู่ตำแหน่งระดับสูง แม้ว่าจะพบข้อดีของผู้บริหารสตรีอยู่หลายประการ เช่น การติดตามงาน การทำงานละเอียดรอบคอบ รับฟังคำวิจารณ์ มีความอดทน และมนุษยสัมพันธ์ดี ผิดกับคุณสมบัติของผู้บริหารชาย ซึ่งใช้ความรวดเร็วในการตัดสินใจ แต่ขาดความรอบคอบ และไม่ฟังเสียงผู้อื่น แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะสตรีหรือเพศชาย ต่างมีคุณสมบัติที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อน ไม่มีเพศใดเพศหนึ่งที่เก่งและดีพร้อม ทุกรูปแบบ เจตคติที่ได้รับการปลูกฝังมานานในเรื่องความเป็นผู้นำของเพศชาย ความเข้มแข็งเด็ดขาด ความรอบรู้ ทำให้ค่านิยมในการจัดตำแหน่งงานส่วนใหญ่ ในองค์กรสื่อสารมวลชน ยังคงมีเพศชายเป็นผู้บริหารมาตลอด

ในแผนหลักงานสตรีระยะยาวนี้ ได้วิเคราะห์ถึงสาเหตุ ที่เป็นปัญหาของสื่อสารมวลชนสตรี ว่ามาจาก ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ

ก. มีการแบ่งงานกันทำโดยอาศัยเพศเป็นเกณฑ์ การกำหนดตำแหน่งและคุณค่าของงานไม่เท่าเทียมกันระหว่างสตรีและเพศชาย สตรีต้องทำงานเป็นสองเท่า ทั้งในบ้านและนอกบ้าน โดยไม่มีหลักประกันความก้าวหน้า แต่เพศชายไม่ต้องเผชิญกับปัญหานี้

ข. ลักษณะการเป็นเจ้าของสื่อ สื่อมวลชนอยู่ในความครอบครองของเพศชาย เป็นส่วนใหญ่ สตรีจึงขาดโอกาสและส่วนร่วมในการกำหนดการใช้สื่อมวลชนเพื่อพัฒนาตนเอง

2. ด้านการเมือง

ก. ผู้วางนโยบายระดับสูงเกี่ยวกับการใช้สื่อ ไม่ใช่สตรี ทั้งในภาครัฐ และภาคเอกชน ผู้วางนโยบายระดับสูงส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

ข. สตรีมักไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภายในองค์กรสื่อสารมวลชน

3. ด้านวัฒนธรรม สังคม และค่านิยม

ก. สื่อมวลชนเป็นวงการของเพศชาย สตรีเป็นฝ่ายมาทีหลัง ขาดทั้งความรู้และประสบการณ์

ข. นักวิชาชีพสตรียังไม่ตระหนักถึงค่านิยมเรื่องสิทธิสตรี จึงขาดความมั่นใจในการพัฒนาความสามารถด้านวิชาชีพ

อิทธิพลการขัดเกลาทางสังคมที่มีต่อโอกาสก้าวหน้าทางอาชีพของสตรีในงานเฉพาะเพศชาย

ความแตกต่างระหว่างบทบาทของสตรีและเพศชายนั้น มีจุดเริ่มต้นมาจากความแตกต่างทางร่างกายและจิตใจระหว่างบุคคลทั้งสองเพศ คือ การที่สตรีเป็นเพศที่ต้องตั้งครรรภ์ให้กำเนิดบุตร และเลี้ยงดูบุตร ในขณะที่เพศชายปราศจากพันธะเรื่องนี้ รวมทั้งการมีร่างกายที่แข็งแรงกว่า ทำให้เพศชายรับหน้าที่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัว ในขณะที่สตรีทำหน้าที่ดูแล

บ้านเรือน บทบาทที่แยกจากกันของสตรีและเพศชายนี้ ได้สืบทอดต่อเนื่องกันมาเรื่อยๆ ผ่านกระบวนการจัดเกลาทางสังคม ซึ่งเริ่มต้นขึ้นในช่วงแรกของชีวิต จนกระทั่งในระยะต่อมา ความแตกต่างทางธรรมชาติ ระหว่างสตรี และเพศชาย กลับมีอิทธิพลต่อความเป็นเพศของสตรี หรือความเป็นเพศของชายน้อยกว่าอิทธิพลของความเชื่อทางวัฒนธรรมที่สอดแทรกในกระบวนการจัดเกลาทางสังคม

เคลมอนท์ (อ้างใน จันทร์แรม เรือนแป้น, 2533) กล่าวว่า การจัดเกลาทางสังคมที่บุคคลได้รับ จะเริ่มต้นขึ้นเมื่อบุคคลมีอายุประมาณ 3 ปี โดยกระบวนการจัดเกลาทางสังคม จะดำเนินต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆ จนบุคคลเติบโตเป็นผู้ใหญ่ กระบวนการดังกล่าวจะทำให้บุคคลได้เรียนรู้ว่า คนต้องมีพฤติกรรมอย่างไร จึงจะเป็น “ สตรี ” หรือ “ เพศชาย ” โดยความประพฤติอย่างเพศชายนั้นจะเกี่ยวข้องกับบทบาทการทำงาน (work roles) ในขณะที่ความประพฤติอย่างสตรีจะเกี่ยวข้องกับบทบาทในครอบครัว (family roles) เด็กหญิงมักได้รับการอบรมให้มีลักษณะเป็นผู้ตาม ต้องการการปกป้อง คุ้มครอง พยายามหลีกเลี่ยงความก้าวร้าว และความเป็นตัวของตัวเอง แบบแผนพฤติกรรมเหล่านี้จะสอดคล้องกับแบบตายตัว (stereotype) ที่แต่ละสังคมมีต่อสตรี

โบรเซน และ คัทเนอร์ (อ้างใน เดือนเพ็ญ วอนเพียร, 2531 : 23) กล่าวว่า ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศ หมายถึงทัศนคติที่เกี่ยวกับข้อกำหนดทางบรรทัดฐานของพฤติกรรมระหว่างสตรีและเพศชาย คือทัศนคติที่มองว่าบทบาท หรือพฤติกรรมอย่างไรจึงจะเหมาะสม และถูกต้อง ต่อความเป็นสตรีและความเป็นเพศชาย

โรมิช (อ้างใน เดือนเพ็ญ วอนเพียร, 2531 : 23) กล่าวว่า ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศโดยทั่วไปมี 2 แนวคิด คือ

1.ความคิดเกี่ยวกับ บทบาททางเพศแบบเสมอภาค (Nontraditionalism) หมายถึงการยอมรับว่า สตรีก็สามารถที่จะออกไปทำงานนอกบ้านในฐานะผู้หาเลี้ยงได้เช่นเดียวกับเพศชาย และเพศชายก็สามารถที่จะทำงานของสตรีได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังหมายถึงการยอมรับว่า สตรีมีความเสมอภาคเท่าเทียมกับเพศชาย เช่น การที่สตรีสามารถเป็นหัวหน้า หรือดำรงตำแหน่งที่สูงกว่าเพศชายได้

2. ความคิดเกี่ยวกับบทบาททางเพศแบบประเพณี หรือแบบไม่เสมอภาค (Traditionalism) เห็นว่าสตรีเหมาะที่จะอยู่แต่ภายในบ้าน และไม่ควรมีอำนาจเท่าเทียมกับเพศชาย

การขัดเกลาทางสังคมเกี่ยวกับ บทบาททางเพศ จึงเป็นกระบวนการที่คนเรียนรู้ บรรทัดฐานทางวัฒนธรรมในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติ และพฤติกรรมซึ่งถือตามเพศ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงตำแหน่งที่สัมพันธ์กับเพศด้วย บทบาทของสตรีและเพศชายไม่ได้แตกต่างกันอย่างง่าย ๆ แต่มันสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ สภาพแวดล้อม หรือสังคมนรอบตัว จะมีส่วนสำคัญในการกำหนดบทบาทของความเป็นเพศชายและความเป็นสตรีตั้งแต่แรกเกิด

แพรทเทอร์ (อ่างโน จันท์แรม เรือนแป้น , 2533) กล่าวถึงภาพลักษณ์ที่สังคมอเมริกันมีต่อสตรีว่าเป็นภาพลักษณ์ของวัตถุทางเพศ และผู้ใช้ ซึ่งคล้ายคลึงกับภาพลักษณ์เกี่ยวกับความงาม และคุณสมบัติด้านการเรือนที่สังคมไทยมีต่อสตรีซึ่งภาพลักษณ์ทั้งสองนี้มุ่งไปที่การมีพฤติกรรมแบบผู้ตาม ไม่มีปฏิกิริยาต่อต้าน และไม่มีสิทธิมีเสียง การขัดเกลาทางสังคมที่เกิดขึ้นจะดำเนินตามค่านิยมเหล่านี้ พร้อมกับที่ผลจากการขัดเกลาทางสังคมนั้น จะย้อนกลับมาเสริมให้ค่านิยมเหล่านี้ยิ่งมั่นคง และตรึงแน่นอยู่ในสังคมนั้นสืบต่อไป

การขัดเกลาทางสังคมไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่กล่อมเกลาพฤติกรรม และบุคลิกภาพที่สังคมเห็นว่าเหมาะสมให้แก่บุคคลแต่ละเพศเท่านั้น หากยังทำให้สตรีทั้งหลายในสังคมนั้นเชื่อว่า การทำงานไม่ใช่สิ่งที่เหมาะสมสำหรับเธอ สตรีเหมาะที่จะอยู่บ้าน ดูแลบ้าน และเลี้ยงดูลูกมากกว่าออกมาทำงานนอกบ้าน และเป้าหมายหลักในชีวิตของเธอ คือการเป็นเมียและแม่ ส่วนเพศชาย จะได้รับการขัดเกลาในอีกลักษณะหนึ่ง เนื่องจากในสังคมส่วนใหญ่ มักนิยามเรื่องที่เกี่ยวข้องงานว่าเป็นเรื่องของผู้ชายและความสำเร็จในอาชีพเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นเพศชาย

การเข้าสู่อาชีพ จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดสำหรับเพศชาย เช่นเดียวกับการเป็นแม่สำหรับสตรี การขัดเกลาทางสังคมที่เด็กชายได้รับ จึงเป็นไปในวิถีทางที่สนับสนุนให้เด็กชายเตรียมพร้อมที่จะเข้าสู่อาชีพ ในขณะที่เด็กหญิง จะเตรียมพร้อมสำหรับการเป็นเมียและแม่

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าบทบาทที่สังคมกำหนดให้บุคคลแต่ละเพศ จะสอดคล้องกับความแตกต่างทางร่างกาย และจิตใจ ของสตรีและเพศชาย และบทบาทที่แตกต่างกันดังกล่าว

อาจจัดได้ว่าเป็นการแบ่งแยกแรงงาน ให้บุคคลได้ทำหน้าที่ที่เหมาะสมตามความสามารถของแต่ละบุคคลได้อย่างหนึ่ง แต่การประเมินคุณค่าที่สังคมมีต่อบุคคลแต่ละเพศในลักษณะที่จัดให้เพศชายมีคุณค่าเหนือกว่าสตรี ได้รับสิทธิพิเศษมากกว่า และมีเกียรติภูมิเหนือกว่านั้น กลับทำให้บทบาทที่แตกต่างกันของเพศชายและสตรี มีลักษณะของการจัดลำดับชั้นเป็นบทบาทที่เหนือกว่า และบทบาทที่ด้อยกว่า การประเมินของสังคมเหล่านี้จะปรากฏอยู่ในรูปของค่านิยมที่สังคมมีต่อบุคคลแต่ละเพศ

การจำแนกบทบาทระหว่างเพศชาย และสตรีอย่างเข้มงวดของสังคมนั้น ได้ค่อยๆ ผ่อนคลายลงไปในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากการกลายสภาพเป็นเมือง และการกลายสภาพเป็นอุตสาหกรรมของสังคม สตรีจึงเริ่มเปลี่ยนแปลงบทบาทของตนไปจากเดิม สตรีจำนวนมาก เริ่มออกมาประกอบอาชีพนอกบ้านแทนการเป็นแม่บ้านอย่างเดียวเหมือนในอดีต สาเหตุของการออกมาทำงานนอกบ้านของสตรีมีหลายประการ เช่น การที่สตรีออกมาทำงานนอกบ้านเพราะความต้องการส่วนตัว เนื่องจากพบว่าการทำงานบ้านทั้งวันไม่ใช่สิ่งที่เธอพอใจ สตรีที่จบการศึกษาวิชาชีพจากวิทยาลัยต่างๆ มักต้องการ โอกาสที่จะใช้ความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่ เพื่อให้ได้ความเป็นอิสระ และเกิดความเคารพในตนเอง เช่นผู้ที่สามารถหาเลี้ยงตนเองได้พึงได้รับ

อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบัน จะมีสตรีเข้าร่วมในกำลังแรงงานเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่ความล้มเหลวร่วมกันของสตรีในการที่จะบรรลุถึงความสำเร็จในอาชีพ ยังเป็นเรื่องที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างมาก การอธิบายถึงปรากฏการณ์ดังกล่าว มักเป็นไปในลักษณะของการเลือกปฏิบัติทางอาชีพ เช่นการที่สตรีมักได้รับการจ้างงานในอาชีพที่มีสถานภาพต่ำ รายได้ต่ำ มีตำแหน่งที่ต่ำกว่า หรืออยู่ใต้การบังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานเพศชาย

แพรทเทอร์ ยังกล่าวว่า ภาพลักษณ์ที่สังคมมีต่อสตรี จะจำกัดทางเลือกในอาชีพของสตรีงานที่ถูกระบุว่าเป็นงานของสตรีนั้น มักสอดคล้องกับภาพลักษณ์เกี่ยวกับความงาม เช่น อาชีพนักแสดง นางแบบ เลขานุการ หรือภาพลักษณ์ของการรับใช้ เช่น อาชีพพยาบาล ครู นักสังคมสงเคราะห์ หรือทั้งสองภาพลักษณ์รวมกัน เช่นอาชีพพนักงานต้อนรับ พนักงานธนาคาร เป็นต้น หากสตรีทำงานนอกเหนือไปจากขอบเขตที่นิยมกันแล้ว เธอจะถูกมองว่าได้นุกรุกเข้าไปในเขตแดนที่ไม่ใช่ธรรมชาติของตน ซึ่งอาจจะได้รับการตอบโต้หลายประการ ทั้งการเลือกปฏิบัติจากผู้ร่วมงานเพศชาย และการตั้งคำถามถึงความสามารถที่เธอมี เมื่อสตรีเข้าสู่

อาชีพของเพศชาย เธอจะพบว่ายากที่จะประสบความสำเร็จ และดูเหมือนว่าสตรีจะต้องตกอยู่เบื้องล่างเสมอไม่ว่ากรณีใดๆ

ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นผู้นำ (Theory of Leadership)

เฟรด อี พิคเลอร์ (อ้างใน สถิต วงศ์สุวรรณ , 2529 : 241 – 242) กล่าวว่า ผู้นำหมายถึงบุคคลที่ริเริ่ม หรือส่งเสริมให้มีการเปลี่ยนแปลงการกระทำของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นผู้ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในกลุ่มดำเนินไปด้วยดี

โรเจอร์ค เบลล์ (อ้างใน สุนทร ไตรอด , 2536 : 8 – 9) ให้ความหมายของผู้นำว่า เป็นผู้ซึ่งอยู่ในอำนาจ หรือตำแหน่งที่ถูกกำหนดให้เป็นผู้นำ เป็นผู้ซึ่งสามารถมีอิทธิพลในการจัดสรร และจัดการต่อข้อมูลต่างๆ มากกว่าคนอื่นๆ ในหน่วยงาน

จอห์น เอ็ม. พ็พเพเนอร์ และ โรเบิร์ต วี. เพอร์สซัส (อ้างใน สุนทร ไตรอด , 2536 : 9) กล่าวว่า ผู้นำเป็นผู้บริหารงานของกลุ่ม โดยทำหน้าที่เกี่ยวกับการอำนวยความสะดวก การจูงใจ การริเริ่ม การประนีประนอม และการประสานงาน

ออร์ดเวย์ ทิต (อ้างใน สุนทร ไตรอด , 2536 : 15) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ การใช้อิทธิพลจูงใจให้ผู้อื่นร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย หรือตามความมุ่งหมาย

ลาปีแอร์ และฟาร์มสเวิร์ธ (อ้างใน สุนทร ไตรอด , 2536 : 15) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ ได้แก่ พฤติกรรม ซึ่งมีผลทำให้พฤติกรรมคนอื่นยอมคล้อยตาม แทนที่จะยอมคล้อยตามคนอื่น ผู้นำจึงเป็นตัวหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กรหรือหน่วยงาน ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผลงานส่วนรวม คุณภาพและลักษณะหัวหน้างานจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับคุณภาพขององค์กรหรือหน่วยงาน รวมทั้ง ต่อวิธีการปฏิบัติงาน และผลงาน

ทฤษฎีลักษณะของผู้นำ

ทฤษฎีลักษณะของผู้นำ หรือทฤษฎีความเป็นผู้นำตามคุณลักษณะ (Traits Theory of Leadership) (อ้างใน สถิต วงศ์สุวรรณ , 2529 : 340-342) ทฤษฎีนี้เกิดจากแนวคิดที่ว่า

“ ถ้าคนเราต้องการเป็นอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง ถ้ามีความพยายาม ก็ย่อมจะสามารถเป็นได้ การเป็นผู้นำนั้นขึ้นอยู่กับตนเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งอื่น หรือบุคคลอื่น บุคคลจะต้องสร้างลักษณะ หรือมีลักษณะแตกต่างจากสมาชิกในกลุ่มจึงจะได้เป็นผู้นำ ” ทฤษฎีนี้จึงเชื่อว่า คนที่เป็นผู้นำ ย่อมมีลักษณะเฉพาะที่เหนือกว่าสมาชิกในกลุ่ม

ส่วนใหญ่แล้วผู้นำจะแตกต่างกับผู้ตามในกรณี ดังต่อไปนี้

1.ความสามารถในการทำงาน มีสติปัญญา มีความคิดลึกซึ้ง มีความรู้ ความสามารถ ความรับผิดชอบ ประสิทธิภาพ ทักษะ มากกว่าลูกน้อง

2.มีความสามารถทางสังคม ความร่วมมือ ความขยัน ได้รับความรับผิดชอบ ได้รับความเชื่อถือ และร่วมมือมากกว่าลูกน้อง

3.มีลักษณะดึงดูดใจ มีแรงจูงใจในการทำงานสูงกว่า เช่น มีความอดทน มีความคิดริเริ่ม มากกว่าลูกน้อง

ทฤษฎีนี้เชื่อว่า คนที่เกิดมามีคุณสมบัติ และลักษณะเฉพาะที่เหมาะสม เช่น จะต้องเป็นผู้ที่เด่นกว่าคนอื่น (Dominance) มีลักษณะทางด้านร่างกายสูงใหญ่ มีสง่าราศี มีความฉลาด มีความสามารถ มีความรอบรู้ มีวาทศิลป์ เป็นคนนับถือตัวเอง (Self – Esteem) มีความคิดริเริ่ม (Initiative) เป็นคนที่สร้างสรรค์ (Creative Person) มีความมั่นใจในตนเอง (Self Confidence) ก็จะเป็นหัวหน้าทันที ด้วยความทะเยอทะยานของตนเอง ส่วนบุคคลที่มีคุณสมบัติไม่เหมาะสม ก็จะได้ไม่ได้เป็นหัวหน้า แม้ว่าโอกาสจะอำนวยก็ตาม

ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้นำได้นั้น จะต้องมียุทธลักษณะประจำตัวจนเป็นอิทธิพลผลักดัน ให้เป็นผู้นำ มีคุณลักษณะพิเศษในตัว และคุณลักษณะพิเศษนั้น จะต้องเป็นลักษณะถาวร (Trait) อยู่ในตัว และติดตัวอยู่เสมอ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาวะหรือพื้นฐานวัฒนธรรมใด เขาจะต้องเป็นผู้นำของหมู่คณะขึ้นมาจนได้

แมนน์ และ สโตคคิลล์ (อ้างใน สถิต วงศ์สวรรค์ , 2529 : 341) กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้นำที่มีประสิทธิภาพ 6 ประการ ดังนี้

1. มีความฉลาดสูงกว่า ระดับเฉลี่ยของคนที่มีความฉลาดปกติของกลุ่ม
2. มีวาทศิลป์ พูดจูงใจคนได้ดี (Verbal Fluency)
3. มีหลักประกันของตนเอง (Selfassurance)
4. มีความคิดริเริ่ม (Initiation)
5. มีแรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ (Achievement Motivation)
6. มีความทะเยอทะยานสูง (Ambitions)

ลินคอป (อังใน สถิต วงศ์สุวรรณค์ , 2529 : 264-265) ได้สรุป บุคลิกของผู้นำที่ดี ที่นำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จได้มากที่สุด ควรจะต้องมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1. มีความกระตือรือร้น มีความรับผิดชอบ เอาใจใส่ต่องาน ปรับปรุง แก้ไข ให้งานพัฒนายิ่งๆขึ้น

2. มีความเชื่อมั่น ฝ่าฟันอุปสรรคจนบรรลุเป้าหมายปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพ

3. มีความรู้ มีความเข้าใจ มีทักษะ มีประสบการณ์ในวิชาการ และเทคนิควิธี สามารถนำมาใช้เพื่อให้ผู้ร่วมงาน ดำเนินงานไปสู่จุดหมายได้ เจนจัด และรอบรู้ในหน้าที่การงาน และความรู้อื่นๆ รอบด้าน และสิ่งนี้ย่อมจะสร้างความเชื่อมั่นในตัวเอง และเป็นสาเหตุให้คนอื่นๆ ศรัทธา เคารพ นับถือ

4. มีจินตนาการ สามารถคาดคิดเหตุการณ์ คาดคะเน และวางแผนที่จะนำไปสู่ ความเป็นจริงตามเป้าหมาย

5. มีบุคลิกภาพดี วางตัวได้เหมาะสม

6. มีลักษณะนิสัยดี ปรับตัวเก่ง ไม่หวั่นกลัวต่อสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น รอบคอบ ซื่อสัตย์ จริงใจ มีความมั่นคงทางอารมณ์

7. มีสติปัญญาสูง สามารถคิดหาเหตุผลด้วยตนเอง

8.มีความสามารถที่จะวิเคราะห์ คัดสินปัญหาได้ถูกทาง

9.มีความเชื่อที่ถูกต้อง

ประเภทของผู้นำ

เฟรด อี ฟืดเลอร์ (อ้างใน สถิต วงศ์สุวรรณค์ , 2529 : 319) ได้แบ่งประเภทของผู้นำ โดยพิจารณาตามเจตคติ และแรงจูงใจที่เกี่ยวกับการทำงานในกลุ่ม ออกเป็น 2 ประเภท โดยวัดจากเจตคติ และแรงจูงใจของผู้นำที่ให้การปฏิบัติต่อลูกน้องในการทำงาน ซึ่งทำให้ผลแตกต่างกันออกไป ดังนี้

1.ผู้นำแบบมุ่งงาน (Task Oriented Behavior) หมายถึง ผู้นำที่มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะทำให้กลุ่มของตนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ หวังที่จะให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้อย่างรวดเร็ว มีทั้งปริมาณและคุณภาพของงานสูง ผู้นำประเภทนี้จะมีเจตคติไม่ดีต่อลูกน้อง ซึ่งทำตนขัดขวางงานของกลุ่ม โดยลูกน้องคนนั้นอาจจะมีลักษณะด้อยสมรรถภาพ ขาดความฉลาดรอบคอบ เชื่องช้า หรือมีความเกียจคร้าน ผู้นำประเภทนี้จะเกี่ยวข้องกับลูกน้องของตน โดยมีวงจำกัดเฉพาะเรื่องงาน มากกว่าจะเข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องส่วนตัวของลูกน้องของตน ตามลักษณะการทำงานของลูกน้องนั้น ๆ ผู้นำประเภทนี้จะรู้สึกมีความสุข เมื่อลูกน้องมีความขยันขันแข็งในการทำงานของกลุ่ม

2.ผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (Group Oriented Behavior) หมายถึง ผู้นำที่มีความเห็นใจ และเกรงใจลูกน้องของตน ไม่ต้องการที่จะใช้งานลูกน้องมากเกินไป เพราะเกรงจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับลูกน้องเลวลง เกรงจะทำให้ลูกน้องไม่พอใจ ผู้นำประเภทนี้ให้ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม และเชื่อว่า ถ้ากลุ่มมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นแล้ว จะทำให้งานของกลุ่มลุล่วงไปได้ ผู้นำประเภทนี้ จะเกี่ยวข้องกับลูกน้องในเรื่องต่างๆ ไม่เฉพาะแต่ในเรื่องงานที่กลุ่มจะต้องทำเท่านั้น ผู้นำชนิดนี้ จะพอใจเมื่อเห็นว่าสมาชิกในกลุ่มของตนรักใคร่กลมเกลียวกัน และตนมีสัมพันธภาพที่ดีกับลูกน้องทุกคน

แนวคิดเกี่ยวกับข่าว

ชนิดของข่าว

ครุณี หิรัญรักษ์ (2534) กล่าวว่าข่าวคือ เหตุการณ์ ความคิดและสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีคุณค่าของข่าว และถูกนำมาเสนอเป็นข่าวในสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งทางหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และ วิทยุโทรทัศน์ เกี่ยวข้องกับเรื่องต่าง ๆ มากมายหลายชนิด ตามลักษณะของสาร ซึ่งมีความหลากหลาย (variety) เพื่อตอบสนองความต้องการด้านข่าวของผู้รับสารให้กว้างที่สุด เพราะผู้รับสารมีความแตกต่างกันในด้านประชากร เช่น อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา ศาสนา เชื้อชาติ เพศ และมีความสนใจไม่เหมือนกัน ข่าวในสื่อมวลชนจึงถูกจำแนกออกเป็นชนิดต่าง ๆ และในองค์การสื่อมวลชนที่เน้นเรื่องข่าวเป็นหลัก คือหนังสือพิมพ์ จึงได้มีบรรณาธิการ และทีมงานที่รับผิดชอบข่าวแต่ละชนิดเป็นการเฉพาะ เพื่อความชำนาญงานและประสิทธิภาพในการเสนอข่าวต่อมวลชนผู้รับสาร ข่าวในสื่อมวลชนสามารถจำแนกออกได้เป็นชนิดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.ข่าวอาชญากรรม

ได้แก่ ข่าวเกี่ยวกับ การฆาตกรรม การปล้นจี้ การทำร้ายร่างกาย การลักพาตัวเพื่อเรียกค่าไถ่ การค้ายาเสพติด และการกระทำต่าง ๆ ที่ผิดกฎหมายอาญา

2.ข่าวการเมือง

ได้แก่ ข่าวที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และการปกครอง เช่น รัฐบาล รัฐสภา นักการเมือง พรรคการเมือง ประเด็นทางการเมือง ความคิดเห็นทางการเมือง ของบุคคลที่เกี่ยวข้อง การชุมนุม การประท้วง และการจลาจล อันเนื่องมาจากสาเหตุทางการเมือง

3.ข่าวความหยายนะ

ได้แก่ ข่าวที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ และความสูญเสีย อันเนื่องมาจาก

อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ เช่น ไฟไหม้ ดินถล่ม แผ่นดินไหว เครื่องบินตก เรือล่ม ฯลฯ

4. ข้าราชการต่างประเทศ

เป็นข้าราชการที่เกิดในต่างประเทศ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ อาชญากรรม ความหายนะ ความร่วมมือและความขัดแย้งระหว่างประเทศ

5. ข้าราชการธุรกิจ

เกี่ยวข้องกับการค้าขาย ธุรกิจ อุตสาหกรรม ราคาสินค้า ภาวะเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย การเงิน การธนาคาร การตลาด อัตราการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ การลงทุน ผลผลิตทางการเกษตร ฯลฯ

6. ข้าราชการสังคม

เป็นการรายงานข่าวคราวความเคลื่อนไหวของบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคม

7. ข้าราชการสตรี

เป็นข่าวที่มุ่งเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสตรีโดยเฉพาะ ทั้งในเรื่อง อุดมการณ์ สังคม ตลอดจนความบันเทิง เช่น สิทธิเสรีภาพของสตรี บทบาทและหน้าที่ของสตรี การกดขี่ทางเพศ กิจกรรมของสมาคมสตรีต่าง ๆ แฟชั่น ความงาม ฯลฯ

8. ข้าราชการบันเทิง

เป็นข่าวเกี่ยวกับคารา เพลง และศิลปะการแสดง ทั้งทางวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เพื่อสร้างความจรรโลงใจให้แก่มวลชนผู้รับสาร

9. ข่าวการศึกษา เป็นการรายงานข่าวความเคลื่อนไหว เกี่ยวกับการศึกษา กิจกรรมการศึกษา ประกาศ กฎเกณฑ์ และกิจกรรมของสถาบันการศึกษา ฯลฯ

10. ข้าราชการศาสตร์

เป็นข่าวเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ การวิจัย การคิดค้น
สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ การค้นพบสูตรใหม่ ๆ ตลอดจนข่าวสารด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

11. ข่าวเกษตรกรรม

เป็นข่าวที่มุ่งให้ข่าวสารข้อมูล และการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนความก้าวหน้า
ในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ทำไร่ ทำสวน ทำนา ปุ๋ย เทคโนโลยีการผลิต การตลาด
ทางการเกษตร ฯลฯ

12. ข่าวสาธารณสุข

เป็นข่าวความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ซึ่งทำให้ประชาชนมีข่าวสาร
ที่ทันสมัยเกี่ยวกับการรักษา และป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ การใช้ยา อาการของโรค
สาเหตุของโรค ฯลฯ

13. ข่าวกีฬา

เกี่ยวข้องกับผลการแข่งขัน กำหนดการแข่งขัน ข่าวคราวความเคลื่อนไหว
ของบุคคลในวงการกีฬา แผน และ กิจกรรมทางการกีฬา ฯลฯ

ประเภทของข่าว

ข่าวชนิดต่าง ๆ ของสื่อมวลชน สามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ
ได้ 2 ประเภท (อ่างใน ฉอาน วุฒิกกรมรักษา , 2536 : 22) ตามลักษณะการตอบสนอง
ความต้องการ (need satisfactions) ของผู้รับสาร หรือการนำไปใช้ประโยชน์ของผู้รับสาร ดังนี้

1. ข่าวเบา (Soft news)

หมายความว่า ข่าวที่สามารถตอบสนองความต้องการ และสร้างความพอใจให้แก่ผู้รับสารได้ทันที (Immediate reward) ผู้รับสารต้องการทราบว่ามิอะอะไรเกิดขึ้น ผู้รับสารมักจะใช้ข่าวประเภทนี้ เพื่อเป็นข้อมูลในการสนทนาในสังคม ในการใช้ชีวิตประจำวันของคน ข่าวประเภทนี้จึงเป็นข่าวเกี่ยวกับเรื่องทั่ว ๆ ไปของมนุษย์ เข้าใจง่าย และให้ผลทางอารมณ์แก่ผู้รับสาร ข่าวประเภทนี้ได้แก่ ข่าวอาชญากรรม ข่าวความหยอมนะ ข่าวบันเทิง ข่าวกีฬา ข่าวสังคม ข่าวสตรี ฯลฯ

2. ข่าวหนัก (Hard news)

หมายความว่า ข่าวที่ตอบสนองความต้องการ และสร้างความพอใจให้แก่ผู้รับสารช้า (delayed reward) แม้ผู้รับสารจะทราบว่าเกิดอะอะไรขึ้น แต่การนำไปใช้ประโยชน์ที่แท้จริงของผู้รับสารก็คือ การใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการทำงานของตน ผู้รับสารมีความพอใจที่ได้รับข่าวสารที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้และผู้มีการศึกษา ข่าวประเภทนี้หนัก และยากแก่การเข้าใจ เป็นข่าวที่ต้องอาศัยความรู้พื้นฐานของผู้รับสาร ในการที่จะทำความเข้าใจกับข่าว ตัวอย่างของข่าวหนัก ได้แก่ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวต่างประเทศ ข่าวการศึกษา ข่าววิทยาศาสตร์ เป็นต้น

คุณสมบัติของผู้สื่อข่าว

อาชีพผู้สื่อข่าว ถือได้ว่าเป็นอาชีพที่มีลักษณะ “ อาชีพปฏิญาณ ” ซึ่ง สุภาศิริมานนท์ (อ้างใน ฉอาน วุฒนิกรรมรักษา , 2536 : 39) อดีตนักหนังสือพิมพ์อาวุโส ได้กล่าวถึงงานที่ถือได้ว่าเป็นอาชีพปฏิญาณ จะต้องมีคุณสมบัติอย่างน้อย 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 งานนั้นจะต้องเป็นงานเอกระ หมายถึง งานที่ไม่ขึ้นอยู่กัใคร ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งงานนั้นๆ จักต้องอุทิศตัวเสียสละเพื่องานอันนั้นชั่วชีวิต

ประการที่ 2 งานนั้นจักต้องใช้บุคคลผู้มีการศึกษาพิเศษเฉพาะ และได้รับการอบรมพิเศษเฉพาะ

ประการที่ 3 งานนั้นจะต้องมีการจัดตั้งมาตรฐานต่างๆ และเป้าหมายต่างๆ ทางวิชาชีพของคนขึ้นไว้โดยแน่ชัด ซึ่งมาตรฐานและเป้าหมายเหล่านี้จะต้องไม่เกี่ยวข้อง และไม่ไข่มุลเหตุจูงใจเรื่องกำไร งานอันนั้นพึงต้องมีองค์การจัดตั้งทางวิชาชีพ เพื่อจะใช้เป็นปัจจัยในการชำระรักษา และในการยกระดับมาตรฐานและเป้าหมายเหล่านี้ให้สูงส่งยิ่งขึ้น อีกทั้ง เพื่อจะใช้เป็นปัจจัยในการดำเนินปฏิบัติกิจกรรมต่างๆเหล่านี้ ให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

สุภา ศิริमानนท์ (2536) กล่าวถึง คุณลักษณะของนักหนังสือพิมพ์ 13 ประการ ดังนี้

1. ต้องมีความสนใจเป็นนิสัย (Curiosity) ผู้ที่มีใจคนช่างสงสัยช่างสนทนา รู้สึก แต่ว่าโลกนี้มีแต่ความสงบราบเรียบ ไม่มีอะไรน่าสนใจ ไม่มีอะไรน่ารู้เห็น และปราศจากปัญหา ไม่ควรก้าวเข้ามาสู่อาชีพนี้ เพราะนักหนังสือพิมพ์ ต้องมีความสนใจอยู่เสมอ ทั้งสิ่งที่ได้เห็น ได้ยิน ได้อ่าน

2. ต้องมีจมูกสำหรับข่าว (A Nose for News) หรือมีความสามารถที่จะรู้ว่าอะไร เป็นข่าว และรู้ค่าของข่าวนั้น คือการไต่กลิ่นข่าวอย่างรวดเร็ว และง่ายดาย เป็นยุคนิสัย สามารถมองเห็นเรื่องราวที่อยู่ในหिन มองเห็นข่าวซึ่งอยู่ในลำธารที่ไหลเชี่ยวได้

3. มีมโนคติ (Imagination) มโนคติของนักหนังสือพิมพ์จะเป็นไปตามเหตุการณ์ ที่เป็นจริง ข่าวจะต้องไม่ต่ำและไม่สูงกว่าความเป็นจริง

4. มีความรู้กว้างขวาง (Wide rang of Knowledge) ต้องเป็นผู้รู้บางสิ่งบางอย่างของ ทุกสิ่ง และจะต้องรู้ทุกสิ่งทุกอย่างของบางสิ่ง ทำการศึกษาวิชาพื้นฐานรวม 8 ประเภท คือ ประวัติ ศาสตร์ทั่วไป ความรู้ทั่วไปทางการเมืองและการปกครอง ความรู้ทั่วไปทางเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ จิตวิทยา ความรู้ทั่วไปทางวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ ภาษาศาสตร์ และวรรณคดี และความรู้ทั่วไปทางเกษตรศาสตร์

5. มีความคิดอย่างมีเหตุผล (Think logically) คือการเสาะหาข้อเท็จจริงให้ถูกต้อง แยกแยะข้อเท็จจริงนั้นเพื่อพิสูจน์ ผู้รวมข้อเท็จจริงนั้นเข้ามาใหม่หลังจากแยกแยะแล้วจัดข้อเท็จจริงนั้นๆใหม่ อย่างมีเหตุผลและมีลำดับ

6.มีความสามารถในการเขียนได้อย่างภาษาต่างๆ และถูกต้อง (Write easily and correctly) ถ้อยคำในการเขียนข่าว ต้องสั้นและง่าย

7.มีสติรู้จักรับผิดชอบงานของตัวเอง (A Sense of Responsibility) หนังสือพิมพ์เป็นสถาบันที่สาธารณะ ผลกระทบที่จะมีต่อสังคมมีมากมาย หากนักหนังสือพิมพ์ไม่รับผิดชอบ ผลเสียก็จะเกิดขึ้น

8.มีความนิยมในความถูกต้อง (Accuracy) ต้องสะสมเอกสารต่างๆที่จะช่วยให้ทำงานได้อย่างถูกต้องไว้วางใจและทันสมัยอยู่เสมอ

9.มีความสามารถทำงานได้รวดเร็ว (Work rapidly) ต้องคิด ตัดสินใจทำงาน และเขียน อย่างรวดเร็ว ไม่มีอาชีพไหนที่ต้องทำงาน ได้ดี เร็วและถูกต้องเหมือนอาชีพหนังสือพิมพ์

10.มีความริเริ่ม และมีไหวพริบดี (Initiative and resourcefulness) ผู้ที่จะมีความคิดริเริ่มที่ดี มีไหวพริบดีรอบคอบ ต้องมีความคิดสันตติจิตเจตนาที่ชัดเจนกับวงการนั้นๆ เพื่อปฏิบัติตนให้สอดคล้องกับกลวิธีและระเบียบของงาน

11.มีความอดทนหนักแน่นในการทำงาน (Perseverance) เพื่อให้ได้สารมาบ้างหรือทั้งหมด แม้ว่าครั้งแรกๆ จะยังไม่บรรลุผล ต้องพยายามและพยายามอีก

12.มีความสามารถในการสร้าง และตามรักษาการติดต่อส่วนตัวกับบุคคลต่างๆ ได้ (Establish and maintain personal contacts) คือการมีมนุษยสัมพันธ์ แต่ควรคบมิตรให้เป็นกันเองในระดับหนึ่ง และในเงื่อนไขหนึ่ง อย่าให้สายระยางแห่งมิตรภาพนั้น กลายเป็นเครื่องทำลายการปฏิบัติงานของตน

13. รู้จักวิธีเผชิญหน้ากับเหตุการณ์ และมีความสุภาพอ่อนน้อม (Tact and courtesy) ต้องรู้จักบุคคล รู้จักประมาณ รู้จักกาละ มีกิริยาวาจาอ่อนน้อม มีอารมณ์เย็น ขบขันง่าย

ถาวร บุญวัฒน์ (2535 : 23 - 24) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าว คือฐานของหนังสือพิมพ์ เป็นผู้ทำหนังสือพิมพ์ให้เป็นหนังสือพิมพ์ คือเป็นผู้ทำข่าวของหนังสือพิมพ์นั่นเอง หนังสือพิมพ์ จะไม่เป็นหนังสือพิมพ์ ถ้าไม่มีข่าว

ผู้สื่อข่าว นั้น นอกจากจะเป็นข่าวให้กับหนังสือพิมพ์ หรือคนหาข่าวแล้ว ยังเป็นเสมือนหูตาของหนังสือพิมพ์ด้วย คือคอยสอดส่องดูแลข่าวสารต่าง ๆ ให้หนังสือพิมพ์ ดังนั้น ผู้สื่อข่าวจึงควรมีคุณสมบัติสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. มีความอยากรู้อยากเห็น ผู้สื่อข่าวที่ดีนั้น ต้องมีความสนใจใคร่รู้ ในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าคนธรรมดา เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลข่าวสาร

2. เป็นคนช่างสังเกต ผู้สื่อข่าวจะต้องเป็นคนหูไวตาไว เห็นอะไร ได้ยินอะไร ก็จะตั้งข้อสังเกตได้ทันทีว่าสิ่งที่เห็นที่ได้นั้นมีความน่าสนใจเพียงใด เป็นข่าวได้หรือไม่ และต้องรู้จักสังเกตสภาพของสิ่งที่เห็น และเข้าใจเรื่องที่ได้ยินว่าเป็นอย่างไร สังเกตแล้วจดจำ พิจารณาหรือจดบันทึก จะต้องเป็นผู้ที่เห็นในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น ได้ยินแล้วรู้ถึงแง่มุม ที่อยู่เบื้องหลังเรื่องที่ได้ยินได้มาก และแตกต่างจากคนอื่น

3. ต้องเป็นคนรอบรู้ ผู้สื่อข่าวจะต้องเป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้กว้างขวาง หรือรู้ลึกซึ้ง รู้ในเรื่องของแหล่งข่าว รู้วิธีที่จะทำข่าว

4. ต้องเป็นคนทรหดอดทน ผู้สื่อข่าวไม่ใช่คนขี้หน่อ แต่เป็นคนที่อยู่กับการแสวงหาความเป็นจริง ทำความจริงให้ปรากฏ ในการกระทำเช่นนี้ จะต้องฟันฝ่า ความยากลำบากอยู่เนืองนิตย์ ดังนั้นจึงต้องเป็นคนที่มีความทรหด คือกล้าสู้กับความลำบาก เพื่อให้ได้มาซึ่งข่าวสาร

5. ต้องถืองานเป็นภาระหน้าที่ ผู้สื่อข่าวมีภาระหน้าที่หลักในการสื่อข่าว สร้างความจริงให้ปรากฏ สร้างประโยชน์สุขเพื่อส่วนรวม และสร้างงานให้บรรลุ ตามอุดมการณ์

6. ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ หน้าที่ในการสื่อข่าว นั้น ผู้สื่อข่าวต้องเป็นคนเข้ากับ

คนอื่นได้ง่าย มีความสุภาพอ่อนโยน อ่อนน้อมถ่อมตน

7. ต้องเป็นคนซื่อตรง ผู้สื่อข่าวจะต้องมีความซื่อสัตย์ และตรงต่อหน้าที่ ปฏิบัติงานอย่างเสมอต้นเสมอปลายตามคำสั่ง หรือตามความคิดเห็นของตัวเอง ไม่มีความโน้มเอียงในการเสนอข่าว

8. ไหวพริบและความคล่องตัว ผู้สื่อข่าวจะต้องเป็นคนมีความตื่นตัว ทำงานด้วยความมีสติอยู่ตลอดเวลา พร้อมทั้งจะตัดสินใจในการพิจารณาว่า อะไรเป็นข่าว หรือไม่เป็นข่าว ผู้สื่อข่าวจะต้องมีความฉับไวพร้อมที่จะออกไปทำงานเสมอ เมื่อได้รับคำสั่ง หรือมีเหตุการณ์เกิดขึ้น เป็นคนเรียกง่ายใช้คล่อง สามารถเปลี่ยนงานได้ทันทีเมื่อมีคำสั่ง หรือมีเหตุการณ์เกิดขึ้น

ฉอาน วุฒนิกรมรักษา (2536 : 39 - 40) กล่าวว่า อาชีพผู้สื่อข่าว หรือนักหนังสือพิมพ์ จะต้องมีคุณสมบัติพิเศษ ดังนี้

1. การเป็นผู้ที่มีบุคลิกอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) เพราะความอยากรู้อยากเห็น จะกระตุ้นให้เกิดความกระตือรือร้น สนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นรอบๆตัว โดยชักนำไปสู่ความสงสัยใคร่รู้ถึงสาเหตุ ความเป็นมาของเหตุการณ์ จนกระทั่งออกไปค้นหาข้อเท็จจริงที่ถูกปิดบังเอาไว้ เพื่อนำมาตีแผ่ให้สาธารณชนได้รับทราบในที่สุด

2. การเป็นคนช่างสังเกต (Observance) ต้องเป็นผู้ที่ช่างสังเกตในรายละเอียดเล็กๆน้อยๆ ของข้อเท็จจริง ที่ประกอบกันขึ้นเป็นข่าว เนื่องจากรายละเอียดเล็กๆน้อยๆ เหล่านี้ อาจเป็นรายละเอียด ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อปกปิดร่องรอยเหตุการณ์ ที่อาจกลายเป็นข่าวใหญ่ก็ได้

3. การไม่ไว้วางใจใครง่ายๆ (Cynical) หรือเป็นคนช่างสงสัย จำทำให้ผู้สื่อข่าว ได้สอดส่องและกำกับการทำงานของผู้หน้าที่ของรัฐ ในฐานะตัวแทนของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

4. การมีจมูกไวต่อข่าว (Nose for News) บุคลิกนี้เปรียบเสมือนเป็น “ ประสาทสัมผัสที่หก ” (sixth sense) ของผู้สื่อข่าว ซึ่งจะทำให้สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงที่มีคุณค่าข่าวออกจากข้อมูลที่ได้รับมาทั้งหมดได้ รวมทั้งแยกแยะเงื่อนงำที่แฝงอยู่ในข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุการณ์ออกมาเพื่อนำไปสู่การเปิดโปงพฤติกรรมต่างๆ ได้

5.การเป็นคนที่มีความสามารถทำงานภายใต้ความกดดันได้ เพราะผู้ประกอบการอาชีพนี้จะต้องประสบกับความกดดันหลายรูปแบบ ทั้งความกดดันทางภาวะเศรษฐกิจ อันเนื่องมาจากรายได้ที่ได้จากการประกอบอาชีพ ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และความกดดันทางครอบครัว เนื่องจากภาระหน้าที่ อาจทำให้มีเวลาอยู่กับครอบครัวน้อยเกินไป นอกจากนี้ยังต้องมี กำหนดเวลาที่คอยกำกับการทำงานข่าว (deadline) จะต้องรวดเร็วและถูกต้องในช่วงเวลาอันจำกัดด้วย

พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช (2539 : 20 - 22) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวจะต้องมีความพร้อมอยู่ตลอด 24 ชั่วโมง งานของผู้สื่อข่าวขึ้นอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้น และน่าสนใจ ในแต่ละวันผู้สื่อข่าวจะเฝ้าดูว่าในวันใดวันหนึ่ง จะมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นบ้าง และรายงานข่าวสู่สาธารณชนต่อไป ผู้สื่อข่าวจึงควรมีลักษณะพิเศษ ดังนี้

1.มีมโนคติ (Imagination) มีความคิดและมีความเข้าใจในเหตุการณ์ สถานการณ์ ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น เพื่อเขียนหรือรายงานข่าวได้อย่างละเอียด ถูกต้อง

2.มีความสนใจเป็นนิสัย (Curiosity) คือมีความอยากรู้อยากเห็น ผู้สื่อข่าวมองเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยความรู้สึกระหือระหืออยากรู้อยากเห็น น่าสนใจไม่หมด และมักจะตั้งคำถามกับตนเองตลอดเวลา

3.จมูกต้องได้กลิ่นข่าวเสมอ (Nose for News) คือเป็นคนที่มีความไวต่อทุกเรื่อง ทุกข่าว รู้ได้ว่าอะไรเป็นข่าว และมีคุณค่าอย่างทันทีทันใด

4.คิดอย่างมีเหตุผล (Think Logically) ผู้สื่อข่าวต้องพยายามคิดคำนึงถึงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อย่างรวดเร็ว คือ คิดเร็ว รอบคอบ และเจาะลึก แยกแยะข้อเท็จจริง เรื่องราว ตั้งคำถาม หาความจริง และเขียนข่าวอธิบายเรื่องที่อยู่ในกระแสความสนใจอย่างมีเหตุผล

5.มีความรู้กว้างขวาง (Wide Range of Knowledge) ผู้สื่อข่าวต้องเข้าใจทุกเรื่องที่เกิดขึ้น และสามารถเรียบเรียงข้อความเชื่อมโยงเรื่องราว อธิบายเรื่องราวต่างๆ ในเนื้อหาข่าวได้อย่างครบถ้วน

เกษม อัจฉาศัย (อ่างใน พิษณุ ์ ขวลาธวัช, 2525 : 99 – 10) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สื่อข่าว สรุปได้ ดังนี้

1. ผู้สื่อข่าวต้องมีความสามารถเฉพาะตัว ซึ่งต้องฝึกฝนกันเอง การศึกษาให้ได้แต่เพียงแนวทางเท่านั้น ผู้ที่จะเป็นผู้สื่อข่าวต้องรู้ว่า ตนมีความสามารถเฉพาะตัวเรื่องใด และดึงมันออกมาใช้ประโยชน์ให้เต็มที่

2. ผู้สื่อข่าวต้องมีใจมุ่งมั่น ไม่ทอดถอย

3. ผู้สื่อข่าวต้องมีความรู้ด้านการบริหาร

มาตี บุญศิริพันธ์ (2534) กล่าวถึง คุณสมบัติของผู้สื่อข่าวไว้ 7 ประการ ได้แก่

1. ความช่างสังเกต ผู้สื่อข่าวที่ดีควรเป็นคนช่างสังเกตในสิ่งรอบตัว มองเห็นในสิ่งที่คนอื่นอาจมองไม่เห็น ความช่างสังเกตจะช่วยให้เสาะแสวงหาข่าวสารได้ละเอียดละออ รอบคอบ จับประเด็นข่าวได้ถูกต้อง รวดเร็ว ชัดเจน

2. ความอยากรู้อยากเห็น หากผู้สื่อข่าวขาดนิสัยของความอยากรู้อยากเห็นเสียแล้ว ก็ยากที่จะได้ข่าวสารมารายงาน เพราะขาดความสนใจในสิ่งรอบตัว คุณสมบัติข้อนี้จึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักหนังสือพิมพ์ทุกคน ความอยากรู้อยากเห็นจะช่วยให้ผู้สื่อข่าวมีความกระตือรือร้น ในการเสาะแสวงหาข้อมูลให้ได้มากที่สุด และได้แง่มุมที่น่าสนใจจากสิ่งที่เห็นเพียงผิวเผิน อาจกลายเป็นข่าวใหญ่ได้ ความอยากรู้อยากเห็นของผู้สื่อข่าวทำให้สามารถเจาะถึงแก่นที่น่าสนใจ แท้จริงมากขึ้น

3. ความรู้รอบ ผู้สื่อข่าวที่ฉลาด ควรติดตามแสวงหาความรู้ตลอดเวลา เพราะยิ่งรู้ในสิ่งต่างๆ ได้กว้างขวางเท่าไร ก็ยิ่งมีประโยชน์ในการสื่อข่าวมากเท่านั้น ผู้สื่อข่าวจะอยู่นิ่งไม่ได้ ต้องขยันอ่าน ฟัง ติดตามความเคลื่อนไหวให้เป็นคนทันสมัยตลอดเวลา ดังคำกล่าวที่ว่า “ คนแก่ได้ แต่หนังสือพิมพ์แก่ไม่ได้ ”

4. ความอดทน โดยหน้าที่ของผู้สื่อข่าวต้องทำงานแข่งกับเวลา ต้องติดต่อประสานกับบุคคลหลายประเภท โดยเฉพาะกับแหล่งข่าว ซึ่งมีความแตกต่างทั้งอุปนิสัยใจคอ และรสนิยม

4.ความอดทน โดยหน้าที่ของผู้สื่อข่าวต้องทำงานแข่งกับเวลา ต้องติดต่อประสานกับบุคคลหลายประเภท โดยเฉพาะกับแหล่งข่าว ซึ่งมีความแตกต่างทั้งอุปนิสัยใจคอ และรสนิยม ความยากลำบากในการให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ จึงอยู่ที่การปรับตัวของผู้สื่อข่าว และความอดทนที่จะให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จะรายงานให้ผู้อ่านทราบ ความอดทนและอดกลั้นอยู่เสมอ นับเป็นคุณสมบัติที่จะพิสูจน์ผู้เข้ามาสู่วิชาชีพนี้ประสบความสำเร็จหรือไม่

5.ความรับผิดชอบ งานหนังสือพิมพ์ เป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีม หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้รับมอบหมายงานแล้วขาดความรับผิดชอบ ก็จะมีผลให้หนังสือพิมพ์ออกล่าช้า เกิดผลเสียแก่ส่วนรวม ความเชื่อถือ ความรับผิดชอบในที่นี้หมายรวมถึงความรับผิดชอบต่อการรายงานข่าว ให้ถูกต้องเที่ยงตรง และชัดเจน ตลอดจนความสำนึกในภาระหน้าที่ ที่มีต่อสังคมด้วย

6.ความมีมนุษยสัมพันธ์ เนื่องจากงานของผู้สื่อข่าวจำเป็นต้องติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลทุกประเภท ตั้งแต่ระดับสูงสุดจนต่ำสุด คิที่ที่สุดหรือเลวที่สุด ศิลปะในการวางตัวให้เข้ากับบุคคลทุกประเภทได้ จะช่วยให้ผู้สื่อข่าวได้รับความร่วมมือ ความเต็มใจในการให้ข้อมูลอย่างเต็มที่ เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการแสวงหาข่าว โดยการสร้างความสัมพันธ์กับแหล่งข่าวที่เชื่อถือ

7.ความเป็นกลาง ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญยิ่งของนักหนังสือพิมพ์ ความเป็นกลางหมายถึง ความเป็นธรรม ไม่เอนเอียง เข้ากับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ โดยเฉพาะคู่กรณีระหว่างบุคคลในเหตุการณ์ที่มีความขัดแย้งกัน ผู้สื่อข่าวต้องระมัดระวัง แยกตัวเองออกมาให้ห่างไกลจากความผูกพันกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง ไม่เห็นแก่ผลประโยชน์ใดๆ ที่อาจเสนอมาให้ ต้องให้ความยุติธรรมในการรายงานข่าวอย่างเต็มที่

นอกจากนี้ยังมีคุณสมบัติปลีกย่อยอื่นๆ ซึ่งจะช่วยเสริมให้การรวบรวมข่าวมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ได้แก่

- 1.ความคล่องแคล่ว รวดเร็วในการทำงาน
- 2.ความสามารถในการใช้ภาษาให้ถูกต้องและเข้าใจง่าย
- 3.ความสามารถในการพิจารณาความเที่ยงตรงของข้อเท็จจริง
- 4.มีความเชื่อมั่นและสร้างความสบายใจให้แก่ผู้ไปพบ

- 5.ให้ความเป็นธรรมแก่บุคคลในข่าว ในกรณีที่มีความขัดแย้ง
- 6.มีความสุภาพ อ่อนโยน เป็นนิตย
- 7.มีความคิดริเริ่ม และ ไหวพริบดี
- 8.มีความตรงต่อเวลา และรักษาสัญญา
- 9.มีความเข้าใจในหน้าที่ และรับผิดชอบต่องานหนังสือพิมพ์

ครุณี หิรัญรักษ์ (2534) กล่าวว่า ผู้สื่อข่าวเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรวบรวมข่าว เพราะผู้สื่อข่าวจะเป็นบุคคลแรก ที่รวบรวมข้อเท็จจริงมารายงานให้ผู้อ่านได้ทราบ ผู้สื่อข่าว นอกจากจะมีความรู้ ความเข้าใจอย่างดีเกี่ยวกับเรื่องของข่าวแล้ว ผู้สื่อข่าวจะต้องมีคุณสมบัติของการเป็นผู้สื่อข่าวที่ดี ดังนี้

1.รู้แหล่งข่าว (Sources)

2.ติดตามความคืบหน้า (Continuity) ผู้สื่อข่าวจะต้องคอยติดตามข่าวตามบุคคลตลอดเวลา เพื่อจะสามารถทำข่าวแต่ละข่าวให้สมบูรณ์และถูกต้องมากที่สุด

3.ไวต่อการรับรู้ (Surveillance) ผู้สื่อข่าวจะต้องมีความไวต่อการรับรู้ในสิ่งที่เกิดรอบด้าน โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งจะเป็นที่มาของข่าวแต่ละวัน

4.มีความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity)

5.มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

6.มีความกล้า (Courage) ผู้สื่อข่าวที่ดีจะต้องมีความกล้าที่จะผจญกับอันตรายที่อาจมาจากบุคคล สถานที่ หรือเหตุการณ์ได้ทุกขณะ และในขณะเดียวกัน ก็จะต้องมีความกล้าในการยืนหยัด และให้เหตุผลที่เป็นจริงได้ โดยไม่หวั่นเกรงอิทธิพลใดๆ

7.มีความอดทน (Endurance)

8.มีความซื่อตรง (Integrity)

9.มีความรู้ (Knowledgeability)

นอกจากนี้ ผู้สื่อข่าวจะต้องมีคุณสมบัติพิเศษประกอบ ซึ่งเป็นความสามารถที่เกิดจากตัวผู้สื่อข่าวเองเป็นเบื้องต้น และคุณสมบัติเหล่านี้ จะช่วยเสริมให้การรวบรวมข่าวมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้แก่

- 1.มีความสามารถในการหาสิ่งที่น่าสนใจ
- 2.มีความสามารถในการพบปะผู้คนทุกแบบ ทุกวัย
- 3.มีความมั่นใจในตนเอง
- 4.มีความสามารถในการพูดและการเขียนภาษาได้อย่างดี
- 5.มีความสามารถในการหาแหล่งข่าว และข้ออ้างอิงที่มีคุณภาพ
- 6.มีความรับผิดชอบ และตรงต่อเวลา
- 7.มีความสามารถในการรักษา หรือปกปิดความลับ ทำตามคำขอร้อง และปฏิบัติตามคำสั่งสัญญา
- 8.มีความมุ่งหวังที่จะปฏิบัติหน้าที่นอกเหนือจากที่ต้องปฏิบัติตามปกติ
- 9.มีความสามารถในการทำงานอย่างรวดเร็วและถูกต้อง
- 10.มีความระลึกลู่เสมอว่า ข่าวทุกข่าวนจะมีข้อเท็จจริงจากหลายๆทาง พิจารณา และตัดสินใจหลังจากได้ข้อเท็จจริงมากที่สุด
- 11.มีความสนใจในทุกๆด้าน
- 12.มีความรอบรู้กว้าง และมีพื้นฐานการศึกษาดีพอ
- 13.มีจุมูกสำหรับหาข่าว
- 14.มีความแหลมคมในการสังเกตการณ์
- 15.มีความสนใจและรักการอ่าน
- 16.มีความรู้ในเรื่องศัพท์อย่างกว้างขวาง

เรืองชัย ทรัพย์นิรันดร์ (อ้างใน พิศิษฐ ขวลาธวัช, 2525 : 93 - 99) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สื่อข่าว ในการสัมมนาเรื่อง “ บทบาทของสถาบันการศึกษา ในการผลิตนักวิชาชีพด้านหนังสือพิมพ์ ” เมื่อปี 2534 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สรุปได้ดังนี้

1. นักหนังสือพิมพ์จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐาน ด้านสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ เพราะว่าการที่จะออกไปประกอบอาชีพนักหนังสือพิมพ์ อย่างน้อยที่สุด จะต้องรู้ทุกเรื่องอย่างกว้างขวาง

2. นักหนังสือพิมพ์ต้องมีสำนึก หรือวิถุญาณของนักเหตุการณ์ เพราะการเป็นนักหนังสือพิมพ์ ไม่ใช่หมายความว่า มีความรู้กว้างขวางแล้วจะเป็นนักหนังสือพิมพ์ได้

3. ต้องใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ อยากรู้ อยากเห็นในทุกเรื่อง

4. มีความสามารถในการเขียน และการใช้ภาษาให้ถูกต้องให้ผู้อ่านเข้าใจได้

5. มีความรู้ด้านการบริหาร การจัดการเกี่ยวกับกองบรรณาธิการ หรือด้านบัญชีบ้าง นอกจากนี้ ความรู้ด้านโฆษณา และการตลาดก็มีผลต่อการทำให้นักหนังสือพิมพ์คนนั้น สามารถก้าวไปสู่ความเป็นนักหนังสือพิมพ์อาชีพได้

6. นักหนังสือพิมพ์ควรมีประสบการณ์ด้านข่าว ซึ่งผู้ที่ศึกษา ด้านวิชาการ หนังสือพิมพ์จะได้เปรียบผู้ศึกษาด้านอื่น เพราะจะได้ฝึกงาน ทั้งในหนังสือพิมพ์ของสถาบันการศึกษา และจากการฝึกงานภายนอกกับหนังสือพิมพ์จริงๆ

ทองใบ ทองเปาด์ (อ่างใน ปัทมน์ สนิทานุเคราะห์, 2537 : 32) ได้กล่าวถึงคำสอนของ สุภา ศิริมานนท์ ตีพิมพ์ในวารสารศาสตร์ ฉบับที่ 6 ไว้ว่า “ นักหนังสือพิมพ์ที่ดีจะต้องเป็นสุภาพบุรุษสุภาพสตรีตลอดเวลา ” และได้กล่าวถึงคุณสมบัติของนักหนังสือพิมพ์ว่า จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต มีความแนบเนียน และสุภาพอ่อนน้อม และจะต้อง

1. ต้องรู้จักบุคคล

2. ต้องรู้จักประมาณ

3. ต้องรู้จักกาลเทศะ

4. ต้องมีกิริยาจาอ่อนน้อม

5. ต้องเป็นคนมีอารมณ์เย็น ขบขันง่ายต่อทุกสิ่ง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กาญจนา แก้วเทพ (2535) ได้สรุปและประมวลภาพรวมของสตรีในด้านข่าวสาร ข้อมูล จากรายงานการศึกษาของยูเนสโก ในปี 1979 ซึ่งได้ข้อมูลจากสื่อมวลชนสากล พบว่า สื่อมวลชนไม่ได้ทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนความเป็นจริงและความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นกับสตรีทั่วโลก กลับเป็นสื่อกลางในการตอกย้ำค่านิยมที่เป็นอคติทางเพศ ดังนี้

1. การเน้นข่าวและภาพแฟชันว่า เป็นปริณทลของสตรี โดยอัดโนมัติ ส่วนเรื่อง กิฬาเป็นเรื่องของเพศชาย แยกออกจากกันเกือบจะค่อนข้างเด็ดขาด เป็นการนำเอาคุณสมบัติทางกายภาพมาวางเป็นเกณฑ์ที่ตายตัว มีลักษณะเพศนิยมที่เน้นว่าสตรีเป็นสัตว์สวยงาม อ่อนแอ ต้องการการคุ้มครองจากเพศชาย

2. การนำเสนอข่าวและสารคดี โดยการแบ่งเนื้อหาว่าเรื่องที่มีสาระ ให้ใช้เพศชาย นำเสนอหรือเสียงเพศชายบรรยาย ส่วนเรื่องที่เบาๆ ให้ใช้สตรีนำเสนอหรือใช้เสียงบรรยายของสตรี เช่น รายการข่าวโทรทัศน์ ผู้ประกาศข่าวชายจะอ่านข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ หรือข่าวต่างประเทศ และข่าวกีฬา เป็นหลัก ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวที่เป็นสตรี จะอ่านข่าวสังคม ข่าวสตรี ข่าวการศึกษา ข่าวบันเทิง และข่าวแฟชัน ตลอดจนข่าวบริการ เป็นหลัก เป็นการแบ่งแยกว่า โลกของการเมือง เป็นเรื่องของเพศชาย ไม่ใช่เรื่องของสตรี

จากการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสตรี (อ่างใน สำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมและประสานงานสตรีแห่งชาติ , 2540 : 34 , 224) ครั้งที่ 4 ณ กรุงปักกิ่ง สาธารณรัฐ ประชาชนจีน เมื่อเดือนกันยายน 2538 ที่ประชุมได้มีการรับรองปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการ เพื่อความก้าวหน้าของสตรี (Beijing Declaration and Platform for Action) ได้ระบุถึงประเด็น ที่น่าห่วงใยเป็นพิเศษสำหรับสตรี คือ

1. ความไม่เท่าเทียมระหว่างสตรี และเพศชายในการร่วมใช้อำนาจ และการตัดสินใจ ในทุกระดับ

2. กลไกที่จะส่งเสริมความก้าวหน้าของสตรียังไม่เพียงพอในทุกระดับ

3. การมองสตรีในบทบาทเดิมอย่างไม่เปลี่ยนแปลง และความไม่เสมอภาคในการที่สตรีจะได้เข้าถึงและมีส่วนร่วมในระบบการสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสื่อมวลชน

โดยเฉพาะในหมวดที่ว่าด้วย สตรีกับสื่อมวลชนนั้น ได้มีการระบุ ดังนี้

สตรีที่ประกอบอาชีพในสาขาการสื่อสารมีจำนวนมากขึ้น แต่เพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่ได้รับตำแหน่งในระดับการตัดสินใจ หรือในคณะกรรมการบริหาร และหน่วยงานที่มีอิทธิพล ต่อนโยบายสื่อมวลชน การขาดความเข้าใจของสื่อมวลชน การขาดความเข้าใจของสื่อมวลชนในเรื่องบทบาทของสตรีและเพศชาย มีประจักษ์พยานให้เห็นเป็นความล้มเหลว ในการจัดการสร้างตัวแบบที่อาศัยความแตกต่างของเพศชาย และสตรีเป็นเกณฑ์ ที่พบได้ในองค์กรสื่อมวลชนของท้องถิ่น ระดับชาติ และระหว่างประเทศ ทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

นันทา พันธุ์เจริญ (2537) ศึกษาความคาดหวัง และความพึงพอใจในการทำงานของผู้สื่อข่าวสตรีในองค์กรหนังสือพิมพ์ เสวัน โดยสำรวจความพึงพอใจในการทำงานระดับความสำนึกทางวิชาชีพ และเจตคติเกี่ยวกับเพศนิยม ในการทำงานของผู้สื่อข่าวสตรีจากหนังสือพิมพ์รายวัน 17 ฉบับ จำนวน 319 คน

ผลการวิจัยพบว่าก่อนตัดสินใจประกอบวิชาชีพข่าว ผู้สื่อข่าวสตรีคาดหวังว่าจะได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งแปลกใหม่ มีอิสระทางความคิด และมีเสรีภาพในการแสดงออก ผู้สื่อข่าวสตรีมีความพึงพอใจในลักษณะงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมากที่สุด และพึงพอใจเรื่องค่าตอบแทนน้อยที่สุดและยังพบว่าผู้สื่อข่าวสตรีมีระดับความสำนึกทางวิชาชีพระดับปานกลาง นอกจากนี้ นักข่าวสตรียังมีความเห็นว่า ลักษณะความเป็นเพศหญิงที่มีผลต่อการทำงานในอาชีพผู้สื่อข่าวมากที่สุด คือ การเลี้ยงภัย และปัญหาครอบครัว

จันทร์แรม เรือนแป้น (2533) ศึกษาโอกาสก้าวหน้าในอาชีพของสตรีในงานเฉพาะเพศชาย ผลการวิจัยพบว่า สัดส่วนของผู้ร่วมงานหญิงและผู้ร่วมงานชายในกลุ่มยังคงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อโอกาสก้าวหน้าในอาชีพของผู้ร่วมงานหญิง ที่เข้าร่วมงาน

ที่ถือกันว่าเป็นงานเฉพาะเพศชาย ขณะที่ปัจจัยเกี่ยวกับการขัดเกลาทบเทาบุคคลแต่ละเพศตามค่านิยมของสังคมไม่ได้มีอิทธิพลต่อโอกาสก้าวหน้าทางอาชีพ ของผู้ร่วมงานหญิงแต่อย่างใด

เมื่อผู้ร่วมงานสตรีมีจำนวนน้อยกว่าผู้ร่วมงานเพศชายมากๆแล้ว สตรีจะมีโอกาสก้าวหน้ามากกว่า มีความรู้สึกต่อการเป็นสมาชิกคนหนึ่งของหน่วยงานที่ตนสังกัดได้ดีกว่า รวมทั้งมีความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยเฉพาะผู้ร่วมงานเพศชายในกลุ่มเดียวกัน ในลักษณะที่ดีกว่าผู้ร่วมงานสตรีในกลุ่มพวกเธอมีจำนวนใกล้เคียงกับผู้ร่วมงานเพศชาย

ผลการวิจัยนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่มีลักษณะเป็นชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ ภายในกลุ่มสังคมเดียวกัน ที่เห็นว่า หากสมาชิกที่เป็นชนกลุ่มน้อยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเท่าใด ก็จะต้องเพิ่มการเลือกปฏิบัติที่ชนกลุ่มใหญ่มีต่อชนกลุ่มน้อยเพิ่มมากขึ้นเท่านั้น และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่เป็นชนกลุ่มน้อยและชนกลุ่มใหญ่ภายในกลุ่มเดียวกัน จะเป็นไปได้มากขึ้น เมื่อสมาชิกที่เป็นชนกลุ่มน้อยมีจำนวนไม่มากนัก

จรัสศรี นิลรัตน์ (2540) ศึกษา การปฏิบัติหน้าที่ของนักข่าวกีฬาหญิงและการยอมรับของผู้ร่วมงานชาย แหล่งข่าว และผู้บริหารข่าว พบว่า นักข่าวกีฬาหญิงมีความพึงพอใจต่อการทำงานข่าวกีฬาในระดับสูง โดยมีความพึงพอใจในอาชีพมากที่สุด และในด้านของการยอมรับ พบว่า ทั้งเพื่อนร่วมงานชาย ผู้บริหารข่าว และแหล่งข่าวให้การยอมรับการทำงานของนักข่าวกีฬาหญิง ไม่แตกต่างจากนักข่าวกีฬาชาย นักข่าวกีฬาชายส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี ขณะที่ผู้บริหารข่าวระบุว่า ให้ความเท่าเทียมในการขึ้นเงินเดือนและเลื่อนตำแหน่ง แต่ก็ยังเห็นว่านักข่าวกีฬาหญิง ไม่สามารถทุ่มเทเวลาให้กับการทำงานข่าวได้เต็มที่ ส่วนแหล่งข่าวเห็นว่านักข่าวกีฬาหญิงมีอุปสรรคในการทำงานข่าวบ้าง แต่ไม่เห็นด้วยกับคำพูดที่ว่า งานข่าวกีฬาไม่เหมาะกับผู้หญิง

วันทนี วาสิกะสิน และสุนีย์ เหมะประสิทธิ์ (2541) ศึกษาเรื่อง สังคมไทยคาดหวังอย่างไรกับผู้หญิง พบว่า ในเรื่องข้อจำกัดของความเป็นสตรีเพศ สังคมยังมีค่านิยมต่อสตรีในลักษณะไม่เสมอภาค เช่น สตรียังถูกคุกคามทางเพศจากผู้ชาย สตรีเป็นวัตถุทางเพศสำหรับผู้ชาย สตรีเป็นเพศที่ใช้อารมณ่มากกว่าเพศชาย ค่านิยมนี้ทำให้สตรีเสียเปรียบในสภาพการทำงาน เมื่อมีเรื่องเพศเข้ามาเกี่ยวข้อง สตรีมักไม่ได้รับเลือกให้ดำรงตำแหน่งที่สำคัญ เพราะข้อจำกัดเรื่องเพศ เช่น ข้ออ้างว่าสตรีเป็นเพศที่ใช้อารมณ์

สังคมโดยทั่วไป มองว่าเพศชายมักให้ความสำคัญกับอาชีพการงานมากกว่าสตรี ซึ่งอาจจะสนใจเรื่องอื่นๆ เช่น ความสวยงาม ครอบครัว จึงไม่ทุ่มเทหรือให้ความสนใจกับหน้าที่การงานเท่าที่ควร

ด้านบทบาทหน้าที่การงาน พบว่า ในสังคมปัจจุบัน สตรีมักจะรับภาระทั้งในบ้าน และนอกบ้าน และสตรีมักจะมีโอกาสในตำแหน่งหน้าที่การงาน รวมถึงค่าจ้างน้อยกว่าเพศชาย รวมทั้งเพศชาย จะมีโอกาสได้รับค่าจ้างและการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานมากกว่าสตรี และยังพบว่า สตรีที่แต่งงานแล้วเลือกที่จะไม่มีบุตร เพราะต้องทุ่มเทเวลาให้กับงานอาชีพ แสดงว่า บทบาทของสตรีไม่จำเป็นต้องเป็นแม่เสมอไป ขณะที่สตรีสามารถจะทุ่มเทความสนใจไปที่การงาน และสามารถเป็นแม่ได้พร้อมๆกัน ถ้าได้รับความช่วยเหลือภาระงานบ้านจากเพศชาย

Maier (1970, pp. 455 – 461) ได้ศึกษาพบว่า ผู้นำที่เป็นสตรี มักจะมีข้อบกพร่องในการวางแผนการแก้ปัญหาในการทำงาน ขณะที่ผู้นำที่เป็นชาย ไม่ค่อยมีผลกระทบในปัญหานี้มากนัก นอกจากนี้ ผู้นำที่เป็นสตรี ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องของความเชื่อมั่นในการแก้ปัญหา จากการมองไม่เห็นปัญหา หรือไม่มีความสามารถในการแก้ปัญหาได้ เป็นเพราะสตรีดีกว่าชายในการไม่สามารถแยกแยะปัญหาได้ชัดเจน